

OOSTVLAAMSCHE

Z A N N T E N

Algemeen Tweemaandelijks Tijdschrift
voor Volkskunde

Orgaan van de Koninklijke Bond van
de Oostvlaamse Volkskundigen en van
de Dienst voor Volkskundige Opzoeking

41 • Jaargang
Nr. 6 - 1966
november - december

DRUK. V/H AD. HOSTE M V

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 36, Gent en op de bibliotheek: Kraanlei 41, Gent.

1. Oostvlaamse Zanten, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt: 15^e, 19^e jg., 21^e tot en met 31^e jg., 33^e tot en met 39^e jg. tegen 150 F per jaargang. Van de jgg. 1-19 zijn nog enkele losse nummers beschikbaar tegen 50 F per nummer; van de latere jgg. tegen 35 F per nummer.
2. Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen. Prijs: 150 F (leden 100 F).
3. Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten (Jg. I-Jg. XXV), door F. VAN ES. Prijs: 50 F (leden 30 F). Idem II (Jg. XXVI-Jg. XXXV), door F. VAN ES. Prijs: 40 F (leden 25 F).
4. Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr). Prijs: 25 F (leden 15 F).
5. Survivances du Passé, door A. MARINUS (8 p.). Prijs: 12 F (leden 8 F).
6. Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mw L. BATAILLE-HIEL. Prijs: 80 F (leden 50 F).
7. Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F).
8. Register op Gabr. Ceis: Volkskundige Kalender voor het Vlaamse Land, door Prof. F. M. OLBRECHTS. Prijs: 20 F (leden 12 F).
9. Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. LAUREYS (50 p.). Prijs: 50 F (leden 32 F).
10. 2^e Lustrumnummer 1930-1935. Prijs: 40 F (leden 24 F).
11. Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten, (over het Teerlingspel), door Emile ANDELHOF. Prijs: 25 F (leden 15 F).
12. De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door Advokaat Jos. VERMEULEN. Prijs: 80 F (leden 50 F).
13. Waasch Sagenboek, door F. VAN ES. Prijs: 100 F (leden 60 F).
14. Het Curieus en Vermakelijk Namenboek, door Em. ANDELHOF. Prijs: 25 F (leden 15 F).
15. Folklore en Onderwijs, door L. HOSTE. Prijs: 12 F (leden 8 F).
16. August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken, door Fr. DE COSTER. Prijs: 25 F (leden 15 F).
17. Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur, door F. VAN ES. Prijs: 25 F (leden 15 F).
18. De Wetterse Reuzen, door Lic. M. DAEM. Prijs: 25 F (leden 15 F).
19. Sagen uit Noord-Oostvlaanderen, door Dr. G. DE MEYER. Prijs: 25 F (leden 15 F).
20. Een Teerlingspel in Gent, door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs: 25 F (leden 15 F).
21. Spelen mijner Jeugd, door L. LIEVEVROUW. Prijs: 60 F (leden 35 F).
22. De Levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. BROECKHOVE. Prijs: 65 F (leden 40 F).
23. Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land, door M. BROECKHOVE. Prijs: 230 F (leden 140 F).
24. Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde, door J. PIETERS. Prijs: 90 F (leden 55 F).
25. Het Volksleven te Wieze. 1900-1950, door J. VAN HAVER. Prijs: 100 F (leden 60 F).
26. Het Hospies der Kinderen Alijn of Alynsgodshuis te Gent, door E. LUYCKX-FONCKE (met talrijke ill.). Prijs: 40 F (leden 25 F).
27. De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde, door H. VAN HESE. Prijs: 125 F (leden 80 F).
28. Leerknappen in de kunstambachten te Gent tijdens de 14e en 15e eeuw, door Marcel DAEM. Prijs: 35 F (leden 22 F).
29. De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu, door Cl. VANHOUCKE. Prijs: 160 F (leden 100 F).
30. Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal, door R. VAN DER LINDEN en G. SIMONS (avec un résumé en français) 42 blz. Prijs: 55 F (voor leden 35 F).

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent. UITVERKOCHT zijn op dit ogenblik: Herdenkingsalbum Alf. De Cock — Het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois — Lodewijk De Vriese, Biobibliografische studie — De Plattegronds vormen van z.g. « Franckische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois — De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois — De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes — Galerij van Gentsche Typen, door E. Andelhof — De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen — Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove — Sint-Kristoffel. Legenden. Verering. Verspreiding, door R. van der Linden.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen. Jaarlijkse bijdrage gewoon lid: 150 F; familiekaart: 50 F per gezinslid; buitenland: 175 F; beschermend lid 300 F; steunend lid 500 F. Abonnement op Oostvlaamse Zanten: voor niet-leden (bibl., instellingen) 175 F per jaargang. P.R. 969.46 Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

ALGEMEEN TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
 ORGAAN VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE
 VOLKSKUNDIGEN & DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

Redactie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat, 15, Zottegem.
 Redactieleden : Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn, Maurits Broeckhove.
 Ruil & Recensiedienst : Dr. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 41, Gent.
 Sekretariaat van de Bond : Maurits Broeckhove, Osc. de Gruyterstr., 36, Gent.

Alle stortingen op postrekening : 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

INHOUD

Dr. L. GELBER : Vlaamse Kinderzang (II)	210
G. HENDRIX : O gi mob ac turelyer	214
G. WEZE : Honderdjarig bestaan van 32 buurtkapelletjes te Gent	218
R. VAN DER LINDEN : Repertorium van 't Spelleke van de Muide 1923-1934	220
M. VAN WESEMAEL : Een ongewone brief	223
J. CLAUWAERT : De rechtspleging vroeger te Gent	227
Zoeken en Zanten	
Mariakerke-Gent — Reus Kolle, begroeting M.D.	229
St.-Amandsberg — De ezelsfeesten. M. Daem	230
Gent — Standbeeld Keizer Karel. M.D.	231
Merelbeke — Tentoonstelling « Schatten op Zolder ». M.D.	232
Volkshumor	
Een half beestje. De duivin. Typen uit Waasmunster	233
Een Gentse Mostaardhistorie	235
Vragen van lezers	
Schaapherder	219
Personalia	
E.H. Penne pastoor te Barendonk-Overmere. R.V.	226
In Memoriam Prosper Luyckx. R.V.	240
Boekbespreking	
Hermann Steininger : « Die münzdatierte Keramik des Mittelalters und der frühen Neuzeit in Österreich » M. Daem	236
Heimat und Volkstum : « Bremer Beiträge zur niederdeutschen Volks- kunde 1962/1963 » M. Daem	237
Dorothee Henszen : « Die Frauentracht des alten Amtes Biedenkopf M. Daem	238
Gowdage 1966. Algemene Statutaire Vergadering M. Broeckhove	241
Inhoud jaargang 1966	253

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met steun van v.z.w. Noordstarfonds, Gent.

VLAAMSE KINDERZANG (II)

Het kind zingt, het kind springt,
In alles is het kind.
Het kinderhart juicht, zijn taal getuigt
Van kinderlijk Vlaamse aard.

In taal en zang, in woord en klank,
Bewaart, doorleeft, vernieuwt
De kinderschaar, met elk nieuw jaar,
Haar eigen spel en lied.

Zo wordt het oude in het kind
Het zout, het goud van 't jeugdig leven.
De grens verdwijnt, het toen verschijnt
Als heden, het jeugdig zijn als oude wijn.
Dit is het lied van 't leven.

Het zingend kind, het springend kind
Bezielt wie eigen aard bemint.

Dr. L. GELBER

II

Vijf rondespelen: hetzij met nabootsen van, of uitbeelden door gebaren; hetzij met kiezen van een gezellin, of aanbieden van een symbolisch voorwerp (ring, roos, enz.).

De grondvorm van deze liederen, samen met hun spelregel, behoort tot het patrimonium van het Vlaamse kinderleven.

Een rondspel dat eveneens alom gekend is: de kinderen stappen hand in hand; ze hurken neer op « hol » en op « mol », op « ju » gaan ze hard aan 't rondlopen.

1) Zie huidige jaargang, 162-168

RONDESPEL MET GEBAREN

En Anna zat

1. En An - na zat op e - ne steen , E - ne steen ,
e - ne steen . En An - na zat op e - ne steen , E - ne steen .

2. Ze zat daarop te wenen.
3. Zeg, Anna, waarom weent gij zo ?
4. Omdat ik morgen sterven moet.
5. Neen, Anna mag niet sterven !
6. Er kwam een jager uit het bos.
7. Hij haalde daar een meske uit.
8. Hij stak daarmee in Anna's borst.
9. Er kwamen twee piotten bij.
10. En Anna werd begraven.
11. Waar is zij dan begraven ?
12. Al onder die gewijde steen.
13. Nu is zij in de hemel.

Mol, mol

Mol, mol, waar zit - te? De mol zit in zijn hol! Zeg
vrouw - ke , hed - de geen stro van - doen? Bah , neen ik / zei de mol . Juu !

RONDESPEL MET GEBAREN

Ringelo

Rin-ge-lo ran-ge-lo, gij moet kie-zen, Gij moet de
ring naar A-me-ri-ka ver-zen-den. Hij is niet hier, hij
is niet daar. Hij is al lang naar A-me-ri-ka ge-
gaan. Van een, van twee, van drie! En gij moet zeg gen,
wie de mooi-e ring van mij ont-no-men heeft,
en wie er de dief van is. Een, twee, drie!
x = gesproken

'k Heb twee roosjes

Koor
'k Heb twee roos-jes in mijn han-den, Aan wie zal'k ze ge-ven?
Al wie ver van mij zal staan Zal ik die roos-jes ge-ven

Solo
O, scho-ne vrouw, Geef mij de hand van
jou, Die roos-jes zijn voor jou, me-vrouw!

Waar gade gij

Koor

1. Waar ga - de gij naar toe, Ma - roe - fel - ke, Ma -
roe-fel-ke? Waar ga - de gij naar toe, Ma - roe-fel - ke?

2. Solo : Ik ga patatjes rapen.
3. Koor : Voor wie zijn die patatjes ?
4. Solo : Voor mij en mijn vriendinnetje.
5. Koor : Wie is er uw vriendinnetje ?
6. Solo : En dat is mijn vriendinnetje.
7. Koor : En laat ze nu maar dansen.

Al op de berg

1. Al op de berg van Glo-ri - a, Van Glo-ri - a, van
Glo-ri - a; Al op de berg van Glo-ri - a, van Glo-ri - a.

2. Al - zo gaan de pa - ter - kes, De pa - ter - kes, de
pa-ter- kes, Al - zo gaan de pa-ter- kes, De pa-ter- kes .

3. Alzo gaan de zusterkes.
4. Alzo gaan de jufferkes.
- Enz. (volgens de verbeelding van de kinderen)

O gi mob ac turelyer.. duivelbezwinging of sociale klacht ?

Het perkamenten handschrift Amploniana Q 332 van het Wissenschaftliche Bibliothek (olim Universitätsbibliothek) te Erfurt (D.D.R.) dateert uit het midden der veertiende eeuw en is uit Engeland afkomstig. Engelse schrijvers vulden het grootste deel van de 106 quarto-bladzijden met de Sophismata van Guilelmus Hentisberius. Tegen het einde der veertiende eeuw kwam het handschrift in Duitsland, te Aken, terecht en tekende een Duitse schrijver op de vrijgebleven bladzijden 1-3 enkele middelnederduitse gedichtjes op, bijv. Lust des sommers wonnenclych, kan verdriven trurich suechte. (1) In zijn **Middelnederlandse Handschriften in Oost-Europa** (2) wees R. Lievens op enkele Middelnederlandse verzen die in het handschrift voorkomen. Hij deelde het incipit mee van een tweeëntwintig verzen tellend gedichtje dat op blz. 2b tweede kolom voorkomt :

brabants

o gi mob ac turelxxe (= tureluur?)
verbranden muyt gi in eyn vyer
dat i ons altoes verschaempt
Immer muyt gi sijn gepraempt
und der tu hebben quaden ramp...,

waarbij hij nog aantekende: De tekst is op het microfilmje zeer moeilijk te lezen; ik kan o.a. nog ontcijferen: « oc mergen sijt gi selde bli inde stinket as eyn pri van dien knoifloic... » (3).

Toen P. Julius waardevolle **Losse aantekeningen bij handschriften uit Oost-Europa** (4) in het licht gaf, merkte hij bij de door Lievens meegedeelde verzen op: « Het rijmpje... maakt op mij de indruk een soort duivelbezwinging te zijn. De raadselachtige eerste regel o gi mob ac turelyer zou dan de naam (of namen) van de boze geest kunnen noemen. Achter het laatste woord noteert Lievens (= tureluur?); dit levert wel ongeveer een rijmwoord met vyer in de tweede regel, maar nog geen begrijpelijke zin, wat overigens in een bezwinging nog geen ernstig bezwaar hoeft te zijn. Of i.p.v. mob ac gelezen moet worden modiac, durf ik slechts als loutere gissing stellen. Volgens Wolthuis (5) kwam het wel voor, dat de naam van de duivel op een stukje papier werd geschreven, dat dan in gewijd vuur werd verbrand. De tweede regel verbranden muyt gi in eyn vyer kan er misschien op wijzen, dat de rijmspreuk bij dit verbranden werd uitgesproken » (6).

-
- 1) W. Schum, *Beschreibendes Verzeichnis der Amplonianischen Handschriften. Sammlung zu Erfurt*, Berlin 1887, bij nummer 332.
 - 2) Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal-en Letterkunde, Gent 1963.
 - 3) R. Lievens, a.w., blz. 61-62, bij nummer 29.
 - 4) Verschenen in *Leuvense Bijdragen*, LIV (1965), blz. 1-20.
 - 5) P. Julius verwijst hier naar G.W. Wolthuis, *Duivelskunsten en sprookjesgestalten*, Amsterdam. 1952, blz. 125.
 - 6) P. Julius, a. art., blz. 13-14.

Ofschoon het van de zijde van P. Julius wel wat voorbarig was, een interpretatie te wagen aan de hand van 5 van de 22 verzen, is zijn vermoeden toch interessant. Is O gi mob ac... inderdaad een duivelbezwering, dan zou die vroeg of laat een plaats moeten krijgen in het vervolgdeel op het Compendium der Nederlandse Incantatieliteratuur, vervolgdeel waarin dan de nog onuitgegeven, d.w.z. én de nog in handschrift berustende én de in de volksmond voortlevende incantatieformules zouden opgenomen worden (7).

Slechts aan de hand van de volledige tekst kunnen we Julius' vermoeden op zijn juistheid toetsen. Nu is de ontcijfering van de tekst, zoals Lievens reeds opmerkte, zeer moeilijk. Niet alleen is bladzijde 2b zeer slordig geschreven en vertoont het vlekken, bovendien komt de tekst van O gi mob ac... er slechts gedeeltelijk op voor: 2b geeft wel het grootste deel van elk vers, maar de laatste woorden, resp. de laatste letters van de verzen zijn geschreven op de versozijde van een strookje perkament dat zich tussen de bladzijden 2 en 3 bevindt en dat op 2 moet gelegd worden, wil men de tekstregels volledig krijgen. Hieronder geven we de tekst zoals we die tenslotte menen te mogen vaststellen; met een schuin streepje geven we de scheiding tussen 2b en het strookje aan.

brabants (8)

o gi mob ac tur/elyer (9)

verbranden muyt g/i in eyn vijer

dat i (10) ons altoes ver/schaempt (11)

Immer muyt gi syn g/epraemt (12)

5. ind der tu (13) hebben qua/den ramp (14)

dat gi maeckt as (15) g/roten schamp (16)

ic seet (17) u bi den guden / tuyn (18)

7) Zoals bekend heeft Dr. J. Van Haver « slechts » (zie zijn verantwoording blz. 28-29) de reeds eerder in boek of tijdschrift gepubliceerde formules opgenomen in zijn *Nederlandse Incantatieliteratuur. Een gecommenterd compendium van Nederlandse bezweringsformules*, K.V.A., Gent 1964. Zie over dit werk de bespreking van W. Braekman in dit tijdschrift, 40e jg. (1965), 3, blz. 120-127.

8) brabants: vermoedelijk wilde de Duitse scriver met dit woord de streek aanduiden waar hij de tekst gehoord had of het land van oorsprong van de persoon uit wiens mond hij hem vernomen had.

9) turelyer: het hs. heeft y met e bovengeschreven; deze e vervangt een doorgehaalde y. Verwijs-Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek* (MH) 621, s.v. turelure: deuntje, fabeltje; s.v. tureluur: naam van een munt; ook tuerluer, toerloir.

10) dat i = dat gij.

11) verschaempt: MH. 685: te schande maken, maken dat iemand zich schaamt.

12) gepraemt: MH. 474: prangen, benauwen, dwingen.

13) ind der tu: en daarbij, en bovendien nog.

14) quaden ramp hebben: MH. 484: in verwensingen: ramp, ongeval toewensen.

15) as = also (MH. 37) = zó.

16) schamp: MH. 512: kwaadaardige scherts, kwaadwillige spot, smadelijke bejegening.

17) ic seet = ik zeg het.

18) bi den guden tuyn = MH. 622: tuun, thuin, tuyn, tuen, ook tune (toene): ...zilveren of gouden keten als ordeteken; naam van een kleine zilveren munt. In turelyer van vers 1 en in tuyn van 7 kunnen dus twee munten vermeld zijn. Wij verkiezen de verk'aring « iets zeggen bij het ordeteken... ».

- ic woud u scheren u ka/pruyn ⁽¹⁹⁾
 gi syt eyn lec ⁽²⁰⁾ frite et/er ⁽²¹⁾
 10. des in syt di niet de / beter ⁽²²⁾
 Wi syn blasse vri ge/sellen ⁽²³⁾
 dy dar lopen met den v/ellen ⁽²⁴⁾
 Arm gesellen muten ter/en ⁽²⁵⁾
 dar no ⁽²⁶⁾ dat si sich gen/eren ⁽²⁷⁾
 15. ind blidelike leuen ⁽²⁸⁾
 van dien dat yn guyd ⁽²⁹⁾ / liet geuen
 oc meer ⁽³⁰⁾ sijt gi seldom bli/de ⁽³¹⁾
 inde stinket as eyn pri/de ⁽³²⁾
 van dien knoifloic dat g/eten
 20. heb ⁽³³⁾ ind dar tu wel gescheten
 Seet gi gal... ⁽³⁴⁾ quaet / katijf ⁽³⁵⁾
 ghevaren ⁽³⁶⁾ muyt u lijf.

-
- 19) kapruyn : caproen, capproen, capruun, capruyn, MH. 282 : kap, hoofddek-
 sel van mannen en vrouwen, maar ook : kapje, overtrek, hul; ook van de
 voorhuid. Scheren dan niet in de betekenis van weven, spotten maar wel
 (MH. 518) scheren, villen. Zo kan het geheel betekenen : de voorhuid villen
 = ontmannen (?).
- 20) lec = (?) leec, bijv. nw. (MH. 325) : onbeschaafd, ongeleerd, onontwikkeld.
- 21) frite eter : MH. 175 : friten = werkwoord, roosten, braden; vandaar wel-
 licht hier het substantief frite(n) : gebraad. Lec frite eter kan dan betekenen :
 lompe smulpaap.
- 22) de beter : omdat ge een smulpaap zijt, zijt ge niet beter (dan wij).
- 23) blasse : (MH. 101) : geldgebrek hebbend.
 vri gesellen : gildebreeders, handwerksgezellen.
- 24) lopen met den vellen : Lopen hier wel niet in de betekenis van « lopen met
 enen » (MH. 338) = weglopen, er vandoor gaan met iemand, dan wel :
 omgaan met. Vel = zelfst. nw. (MH. 646), betekent o.m. « scheldwoord
 voor een morsige vrouw ». Het geheel betekent zoveel als « wij die omgaan
 met slonzige vrouwen ».
- 25) teren MH. 602, intransitief : uitteren, de tering krijgen of hebben.
- 26) dar : voegwoord (MH. 126) : terwijl; no : bijwoord (MH. 386) : moeilijk,
 met moeite.
- 27) sich generen : (MH. 200) = de kost winnen, zijn voedsel zoeken.
- 28) blidelike : (MH. 102) : vrolijk, genoeglijk. Versta : tevreden leven met het-
 geen ze krijgen.
- 29) guyd : gesubstantiveerd bijv. nw., = een goed man, een goede.
- 30) oc meer : ik lees niet « oc mergen », vgl. Lievens; onder de r komt wel een
 haaltje voor, zodat de r op een g gelijk; maar het is in feite het streepje
 boven de i van stinket in vers 18. Oc meer : bovendien, wat meer is. Versta :
 wij zijn tevreden met wat we krijgen maar we krijgen zelden; gij geeft
 echter zelden...
- 31) blide = MH. 102, goedgunstig, welgezind. (zodat ge zelden geeft).
- 32) pride = (HM. 475.) : (een tot bederf overgaand) dood dier, krenge.
- 33) geten heb : na heb is er iets doorgehaald, vermoedelijk stond er hebbet =
 hebt. Versta : knoflook dat gij gegeten hebt.
- 34) gal... = deels onleesbaar; de scriver heeft iets verbeterd. Stond er « galgaert »
 (MH. 178) : galgenaas, schandbrok? Of gi galet, van galen (MH. 178) intr.
 ww.: misbaar maken; of gi galpet, van galpen (MH. 178) : schreeuwen, gillen
 (als een dier).
- 35) quaet katijf MH. 285, s.v. keitijf) : r mpzalige ellendeling.
- 36) ghevaren : onzekere lezing; betekenis niet te bepalen; vermoedelijk een echo
 van vers 2 : verbranden...

In bovenstaande tekst is een vertegenwoordiger van het gemeen van een of andere middeleeuwse stad aan het woord. In medias res wenst hij de tegenpartij een mutsaard aan de aars omdat zij de ambachtlieden en werklieden niet altijd hoffelijk behandeld heeft. Vermoedelijk richt hij zich tot een deken of schepen, alleszins tot iemand die een ordeteken of ambtsketen draagt (v.7). Hij verwijt hem niet alleen de onheuse bejegeningen maar ook zijn eetlust, waarbij hij opmerkt dat een welgedekte tafel nog niet wijst op een beter zijn dan de arme gezellen. Hun lot wordt beschreven in de verzen 11-16. Hoe hard zij ook zwoegen om het dagelijks brood te verdienen, zij zijn en blijven veroordeeld tot een hongerbestaan. Af en toe verlicht een gift hun dagelijkse nood maar het gebeurt zelden dat de rijkaards mild zijn: zij zijn te zeer bezig met hun spijsvertering en hun overdadig eten brengt ze ten onder.

In de laatste twee verzen wordt de verwensing van 1-2 herhaald: alle overvloed ten spijt is de rijke smulpaap toch maar een arme drommel, die daarom echter niet zijn gerechte straf ontlopen zal.

Ook al kunnen we niet precies zeggen wat het « mob ac turelyer » van vers 1 betekent, dan is het toch waarschijnlijk dat we niet met een duivelbezweering te doen hebben maar wel met de klacht, de aanklacht van een middeleeuwse proletariër.

Guido Hendrix

Korrektienoten :

- 1) Om typografische redenen werden de opgeloste afkortingen in de tekst vetjes i.p.v. kursief gedrukt en konden de boven u geschreven o's en e's niet weergegeven worden.
- 2) Aanvulling bij noot 9. De betekenissen « deuntje, fabeltje » of « naam van een munt » passen niet in onderstaande tekst :
Het is een land van tuyrelyure
alst regent soo ist hart van nature
alst drooch is, soo is't sachte
het verwayt bij dach ende bij nachte...

Zie K. Sloomans, *Mijn land is een land van tuyrelyure*, in : *Brabantia*, tweemaandelijks tijdschrift van het provinciaal genootschap van kunsten en wetenschappen in Noordbrabant, XVe jg., nr 2 (maart 1966), blz. 49-62.

Honderdjarig bestaan van 32 geboortekapelletjes te Gent.⁽¹⁾

Kapel en Beeld, het geschiedkundig, folkloristisch en driemaandelijks orgaan van « De Vrienden der H. Maagd » wijst er op in zijn nummer van 3 juli 1966, dat dit jaar verscheidene geboortekapelletjes hun honderdste verjaring vieren.

E.H. Gabriel Celis, eerste konservator van het Museum voor Folklore, tevens stichter van het tijdschrift « Kapel en Beeld » beschrijft in zijn werk « Nood zoekt troost » (1941), bij de vijfenzeventigste verjaring der kapelletjes, hoe ingevolge de vreselijke besmettelijke ziekte, de cholera bij de reeds bestaande geboortekapelletjes er in 1866 nog een dertigtal werden opgericht, om door een vermeerderd bidden en smeken tot Onze-Lieve-Vrouw de stad Gent van die ramp te bevrijden.

De eminente priester-folklorist schrijft bij de inleiding van zijn boek « Het zijn de volksgebuurten die de kapelletjes devootlijk oprichten en ze eerbiedig en liefdevol als een gemeenzaam duurzaam onderpand in ere houden. De Maria-kapelletjesschat moet merkkelijk vernieuwd en vermeerderd zijn tijdens 't cholerajaar 1866.

Er werd licht bij aangestoken en 's avonds vergaderden de mensen er rond om luidop te bidden. En die gebeden zullen wel twee verheven inzichten hebben vertoond, dankbaar om 't bevrijd blijven, 't afnemen en 't verdwijnen der moordende ziekte en gesmeek om voortaan van de rampe verschoond te worden ».

Met die paar regels willen wij de aandacht vestigen op het honderdjarig jubileum in 1966 en een nederige hulde brengen aan onze eerste konservator E. H. Celis, zaliger gedachtenis ⁽²⁾, die in 1941, bij de vijfenzeventigste verjaring der kapelletjes er een boek aan wijdde, en een aansporing verspreidde voor al de gebuurten en wijken, niet alleen in onze stad Gent, maar over geheel ons Vlaamse land om dit oude volksgebruik niet teloor te laten gaan, doch integendeel er met vernieuwde ijver de grote godsdienstige en volkskundige waarde van naar voor te brengen, dit door regelmatig onderhoud en een volkse versiering op het feest van de H. Maagd op 15 augustus van elk jaar.

Belangrijk jaar in de Mariaverering te Gent

Dit jaar is het honderd jaar geleden dat tijdens de cholera-plaag te Gent vele buurtkapelletjes in de volkswijken werden opgericht. (een is zelfs tweehonderd jaar oud).

Volgens de gegevens waarover wij beschikken gaat het over de volgende buurtkapelletjes.

-
- 1) Kapel en Beeld - Orgaan van de Vrienden der H. Maagd, Gent, juli 1966.
 - 2) Huldebetoon E. H. G. Celis. O.Z. XXVIIIe jg., blz. 153-162. F. Van Es, Prof. Dr. R. Foncke en van de gehuldigde.
 - 3) In Memoriam E.H. G. Celis O.Z. XXXVe jg., blz. 34. F. Van Es.

Abeelstr., Moeder Gods – Apostelstr., H. Macarius – Ragattenstr., Moeder Gods 1766 – Belgradostr., Moeder Gods, gekleed beeld – Berouw, Moeder Gods – Bijlokevest, Moeder Gods – Dendermondsestw., Onze L. V. Onbevlekt Ontvangen – Doornsteeg, Moeder Gods – Godshuizenlaan. O.-L.-V. Onbev. Ontv. – Gouden Sterrenstr., Moeder Gods – Kasteellaan, O.-L.-V. Onb. Ontv. – Kerkstr., Moeder Gods, gekleed beeld – Keizervest, Moeder Gods – Krijgsgasthuisstr., Moeder Gods – Keizer Leopoldstr., Moeder Gods – Meulesteedsestw., Moeder Gods – Meulesteedsestw., H. Rochus – Molenaarstr., naast Kriekerij, Moeder Gods – Ottergemsestw., Moeder Gods – Phoenixstr., beluik, Moeder Gods – Piorijstr., Moeder Gods – Regattendreef, H. Macarius – Rode Lijvekenstr., Moeder Gods gekleed beeld – Sassapoortstr., H. Rochus – Sassevaart, H. Rochus – St. Antoniuskaai, Moeder Gods, gekleed beeld – St. Lievenspoortstr., Moeder Gods – St.-Salvatorstr., Moeder Gods, gekleed beeld – Spadestr., H. Rochus – Vrouwenbroerstr., Moeder Gods – Weverstr., H. Rochus.

G. Weze

Vragen van lezers

Schaapherder, een beroep dat uitsterft ?

Tot de beroepen welke verdwijnen, mag men gerust dit van schaapherder rekenen. In de Gentse omgeving is hun aantal gering. Zo werd een herder opgemerkt in de streek van Beervelde. Te Destelbergen woont Pol De Pauw, welke nog een kudde bezit van een 90 tal stuks. Te St.-Kruis-Winkel heeft in september 1966 Teofiel De Waele er het bijltje bij neergelegd en is uit werken gegaan. Aan de andere oever van het kanaal nl. te Evergem-Doornzele bevindt zich eveneens een herder nl. Cyriel Vereecke. Te Daknam houdt Maurice De Maesschalk nog 93 dieren.

Alle gegevens worden in dank aanvaard door Jos Clauwaert 314 Heiveldstraat Sint-Amandsberg.

-
- 4) NOOD ZOEKT TROOST. Voksdevotie te Gent. 1866 - 1941 door G. Celis, priester, bestuurder van «Gent aan Maria» en senator G. Gabriel, met voorwoord van Z.E.H. kanunnik van Kerckhove. Destelbergen 1941.

Uit het voorwoord: Er moest sedert lang reeds een werkje geschreven worden over de volksdevoties te Gent en inzonderheid over de Mariakapelletjes in de volksbuurten, steegjes en beluiken. Hier is het thans en nog wel in oorlogstijd, eenvoudig en folkloristisch opgevat, zonder de minste pretentie op het gebied van kunst en letteren.

Repertorium van « 't Spelleke van de Muide » 1923-1934

In 1923 stichtten vijf idealisten « 't Spelleke van de Muide » : E.H. J. Vandenbroucke, de heren Casteels Frans, Demuyneck Jules, De Puydt Gustaaf, Vervaecke Oscar. Zij hebben een ontzaglijke verdienste — die moeilijk voldoende kan beklemtoond worden — voor de heropleving en het voortbestaan van het poppenspel.

Mijn doel bestaat er helemaal niet in een schets of een schema van een historiek tot stand te brengen, maar wel om het bestaan van een kostbare bundel mede te delen.

De heer Casteels Michel, zoon van Frans, bezorgde me twee schriften voor mijn dokumentatie nopens het poppenspel. Beide schriften bevatten gegevens over de opvoeringen vanaf 1923 tot 1934 en een repertorium, d.w.z. achtenveertig onderwerpen, die met een wisselende voorrang aan de jeugd werden ten beste gegeven. Hierbij vindt U de lijst.

1. De koningin van de Nacht	23. De hongersnood
2. Dreyfus	24. Hermanie
3. De profet	25. De geheime kamer
4. Robert le diable	26. De mooie Laura
5. De slag van Japan	27. Het verborgen testament
6. Herman Coudrel, de kerkrover	28. Aladin
7. Lodewijk van Nevers	29. De appel van het leven
8. Aanslag op het leven van de keizerin van Oostenrijk	30. De zwaneridder
9. Op een winterdag	31. De jodin
10. Pieter, de wonderbare timmermansgast	32. Marino Marinelle
11. De bende van Frans Ackermans	33. De koning van Zevenbergen
12. De reis naar de maan	34. Bakelandt
13. Schubert, de zeeman	35. De jacht op de arend
14. De rijke vrek	36. Smidje Smee
15. Baas Ganzendonk	37. Van een arme schoenmaker
16. De verwenste roos	38. O.-L.-Vrouw in 't woud
17. De gehangene met de koord	39. Blauwbaard
18. De Amerikaanse tovenaer	40. De barbier van Sevilla
19. De jonge kluizenaar	41. St.-Bernardusspel
20. Op een driekoningenavond	42. De zilveren hand
21. Genoveva van Brabant	43. De drie voyageurs
22. Het huwelijk van Gabriël en Pater Pauwelus	44. Jan van Parijs
	45. Jaakje met zijn fluitje
	46. Latude en Deleger
	47. Het kind zonder doopsel
	48. Ali Baba en de 40 rovers

Daar bestaat wellicht kans het repertorium min of meer te rangschikken volgens het thema : sprookjes, sagen, legenden, historische figuren, operamotieven.

De bundels behouden een bijzondere waarde in de lijst van volksboeken en van volkstoneel. Bestaat er mogelijkheid een zekere maatstaf aan te leggen? Rekent u bij de sprookjes: 1, 10, 12(?), 16, 28, 30, 33, 36, 45(?), 48; bij de sagen: 17, 22, 26, 32, 40; bij de legenden: 19, 20, 38, 41; bij de historische figuren: 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 21, 34, 39, 44, 46; bij de operamotieven: 40.

Hierbij vindt u de tekst van nr. 39: Blauwbaard. De zinnen leveren enkel en alleen een stramien, waarrond de spelers allerlei spitsvondige opmerkingen en aktualiteiten weven.

BLAUWBAARD

1^e Bedrijf.

Salon van de Markies

Een markies heeft twee dochters: Henriette, ongehuwd en Anna, die getrouwd is; en twee zoons. — Pieter (Pierrot) is hun knecht. De markies heeft het bezoek gekregen van een heer die Blauwbaard heet om Henriette ten huwelijk te krijgen. Hij is zeer tevreden en spreekt er zijn dochter van. Wel is hij reeds 6 maal gehuwd geweest maar daarom hoeft zij niet te vrezen. Hij is een schoon, groot en sterk ridder. Henriette spreekt er haar zuster Anna en haar broeders over. Terwijl Pierrot kluchten slaat: **Iefer Henriette, 'k en zâ hêm niet moeten hên, 't es nen bloedzuipere.** Er wordt gebeld — kluchtige ontzetting van Pierrot die moet openen en hem door het venster heeft gezien. Blauwbaard wordt binnengelaten en voorgesteld door de markies aan Henriette waarop het bericht volgt aan de Pater, dat hij het huwelijk mag komen inzegenen. Pierrot mag bij Henriette gaan wonen.

2^e Bedrijf.

Het Huis van Blauwbaard

Blauwbaard toont zijn paleis aan zijn vrouw. Alles is het hare; zij mag alle plaatsen betreden, al zijne kamers uitgenomen een: kamer 7. Dat is zijn geheime kamer, voor hem alleen — en al wie daar indringt sterft. Zij krijgt de sleutels en Blauwbaard gaat wandelen. Henriette roept Anna en vertrouwt haar alles toe. Maar Anna en Pieter zeggen dat zij wel in die kamer moet gaan; zij is zijn echtgenote, die mag alles zien. Zij gaan dan het paleis rond, men hoort het geld rammelen, en zij komen aan kamer 7; Henriette durft niet, Pierrot zal binnentreden. O vreselijk schouwspel, daar hangen 6 vrouwenlijken; maar de sleutel is in een kuip met bloed gevallen. Pierrot haalt er hem uit, maar zij kunnen er de bloedvlekken niet afkrijgen. Pierrot neemt dit alles kluchtig op. Henriette valt in bezwijming en wordt door Anna weggeleid. Blauwbaard komt binnen en heeft de wandaad van zijn vrouw ontdekt. Hij roept ze en scheldt haar uit en stelt haar voor de keus: met de molen gemalen, in de olie gekookt, op de vleesblok gekapt worden. Zij smeekt tevergeefs en kiest het laatste. Morgen om 9

uur zal het gebeuren en nu moet zij op haar kamer dit uur afwachten. Zij kan nog haar zuster verwittigen, die Pierrot naar huis zendt om dit nieuws aan haar vader en broeders te melden.

3^e Bedrijf.

Huis van de Markies

De markies is ongerust door het lang uitblijven van enige nieuws-tijding over zijn dochter. De twee broers willen hem tevergeefs geruststellen. Daar komt Pierrot te paard toegesneld. Na lang tateren en kluchten komt het er eindelijk uit. De twee broeders wapenen zich en gaan te paard met Pierrot naar Blauwbaard toe.

4^e Bedrijf.

Huis van Blauwbaard

Het ogenblik zal haast gekomen zijn om het hoofd af te houwen. Daar staat de blok te midden van het toneel. Blauwbaard verheugt zich om de straf die hij zijn vrouw mag toedienen. Onder zijn arm heeft hij een bebloed kind waarvan hij bloed gedronken heeft. Hij haalt Henriette die hem te voet valt en om medelijden smeekt. Haar zuster Anna staat op wacht op de toren om te zien of haar broeders nog niet naderen. Henriette, alleen op het toneel roept: « Anna, ziet ge nog niets in de verte? » en Anna antwoordt: « Ik zie anders niets dan de zon die schijnt en de aarde die verdwijnt » — Dit wordt 3 maal herhaald. Dan roept zij dat ze een stofwolk bemerkt, dan ruiters, dan onderscheidt zij haar broeders en Pierrot. Blauwbaard komt binnen; hij gaat haar het hoofd afkappen, doch hij wordt plotseling bestormd en doorstoken door de 2 broeders die met Anna en Henriette vertrekken. Pierrot komt op met Poesjenel en Arlekijn, dansen, heffen Blauwbaard omhoog, laten hem vallen, snijden zijn hoofd af en Pierrot komt op met het hoofd van Blauwbaard op zijn hand, terwijl zij zingen :

Met al zijn geld en goed
En dat hij sterven moet !

Einde

Belangstellenden kunnen immer beide bundels inzien.

Renaat van der Linden

EEN ONGEWONE BRIEF

Van onze overgrootouders weten we maar al te goed, dat ze heel wat romantischer aangelegd waren dan de vertegenwoordigers van de generaties die sedert het uitbreken van de eerste wereldoorlog elkaar opgevolgd hebben. Doch ze waren niet alleen romantischer, ze bleken ook heel wat sentimenteler te zijn dan die nakomelingen: ze lachten uitbundiger en schreiden gemakkelijker hete tranen. Wat meer is, bij het ten toon spreiden van die gemoedsuitingen gebeurde het wel eens, dat ze de uiterste grens van het genietbare overschreden en werkelijk blijk gaven van het koesteren van een voorliefde voor dingen die we niet anders dan wansmakelijk kunnen noemen. Ten bewijze leg ik u een poëtische ontboezeming voor die een eeuw geleden beslist meer gesmaakt zal geweest zijn dan ten huidige dage.

Het betreft een geïllustreerd gedicht waarvan de illustraties nog meer dan de tekst zelf maar één doel schijnen na te streven, namelijk door hun angstaanjaging en weerzinwekking ons de griezels op het lijf te smijten.

Het dokument werd gedrukt bij Ivo Tytgat, Koningstraat nr. 19 te Gent. Het draagt geen jaartal, maar aangezien Tytgat zijn bedrijf uitoefende van 1841 (of iets daarvoor) tot omtrent 1856, mogen we het stuk gerust meer dan honderd jaar toekennen. De naam van de auteur kennen we niet, wel die van de eerder onbeholpen litograaf: D. Van Eeckhaute.

Stel u een blad papier voor van 27 cm hoogte bij 21 cm breedte. Eerst vouwt u het blad volgens de hoogte in 3 gelijke delen. Dan doet u hetzelfde volgens de breedte, doch in ongelijke delen en derwijze dat de 2 gevouwen delen elkaar gedeeltelijk overlappen. Bekijkt u de voorzijde van de aldus bekomen « pli », dan leest u de aanhef van een gedicht waarvan het vervolg bij het omkeren van die « pli » voor de dag zal komen. We lezen:

Een brief aen u en my, om aenstonds te bezorgen;
't Gewigt van d'inhoud duldt geen uitstel zelfs tot morgen,
Hy biedt de keus u aen van waer geluk en smert;
De plaets voor hem bestemd is 't Hert.
O mensch! hoe schoon was eens uw lot,
Toen ge in het zaligst heilgenot
Onschuldig, aen de hand van God
Vertrouwlyk om mogt gaen, als 't kind met zynen Vader!
O heerlyk beeld van God, op aerd!
Hoe hebt ge uw staet en rang bewaerd?
Ontvouw deez' brief, en zie, met smert, den mensch daer
nader.

Een eerste tafereel illustreert dit gedeelte van het gedicht: een naakte Adam zit op een steen of hoop aarde, leunend tegen een loofboom. Een tak verbergt de plek waar we de onderbuik vermoeden. De

borsten en de navel ontbreken. Een konijn en een hinde houden onze eerste mens gezelschap.

Ontvouwen we, zoals ons in de brief aangeraden wordt, de « pli » volgens zijn breedte, dan staan we voor een tweede tafereel: de zittende Adam heeft een staande langharige Eva tot metgezellin gekregen. Terwijl ze met de rechterarm op Adams schouder leunt, reikt ze met de linkerhand een appel aan een slang die zich aan de boomstam vastgeklampt heeft. Ook hier zijn het een paar takken die de schameelheid van het tweetal verbergen en zoekt men vruchteloos naar borsten en navels. Een leeuw, een leeuwin, een zwijn en een hert vergezellen het mensenpaar.

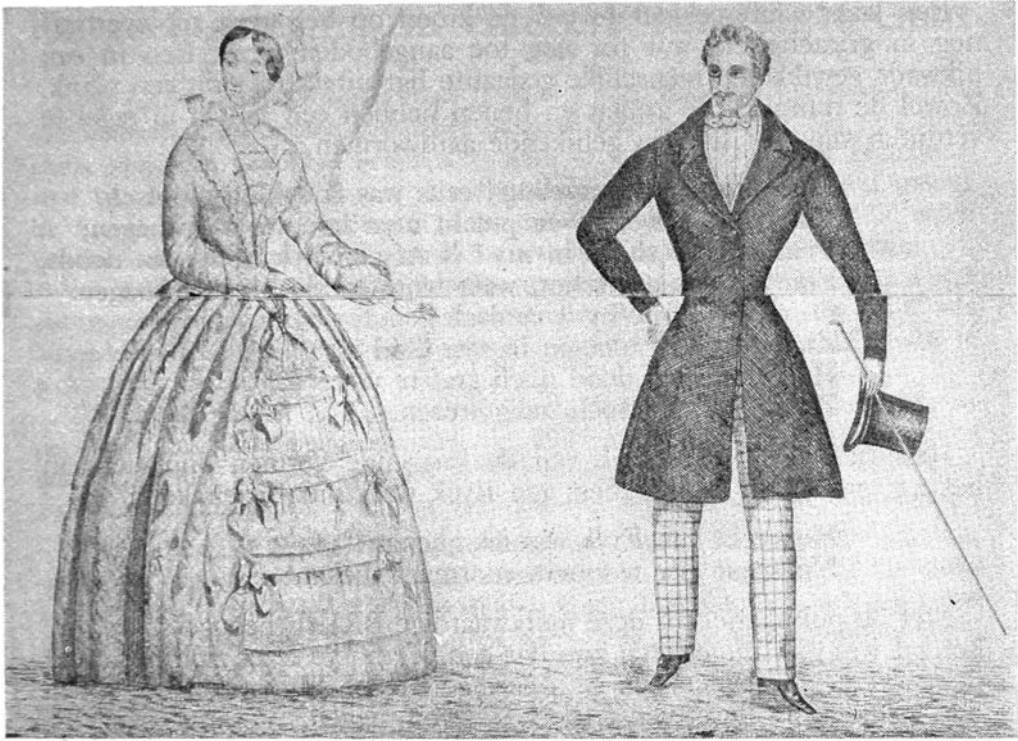
O Schrikbeeld! 'k zie, hoe helsch beleid
En zonde lust uw val bereid.
De mensch zoo heerlyk schoon en groot,
Verlaet zyn God en vindt den dood.
Des Scheppers beeldnis gaet verloren,
En 's regters vloek is de aerd beschoren,
Doch God, met zoo veel leeds begaen,
Wyst nog den zondaer redding aen.
Zoo gruwzaam moest de Christus lyden,
Om van den vloek u te bevryden
Neem, zondaer! hem geloovig aen.
Laet dit geloof steeds vruchten dragen,
Van werken, die aen Hem behagen,
Dan zult ge aen zyne hand weêr tot den Vader gaen.

Een gekruisigde Christus illustreert de laatste zes versregels.

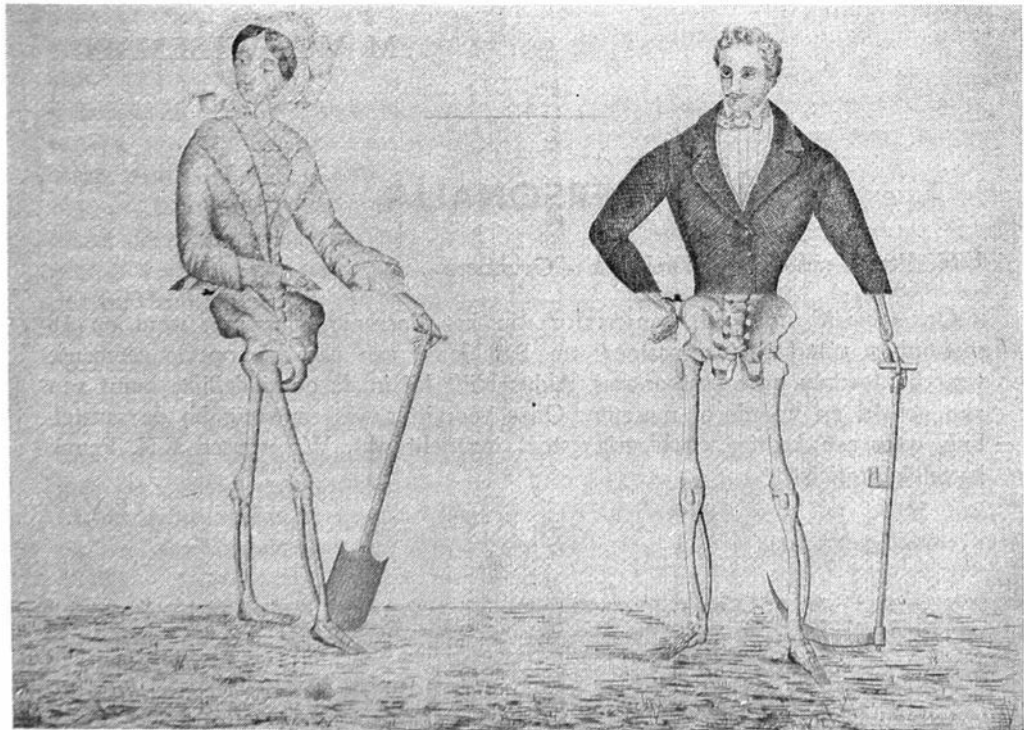
Nu openen we één luik van de triptiek, het is te zeggen volgens de hoogte van het blad. Voor ons verschijnt een volgens de laatste mode gekleed echtpaar: Eva uitgedost met crinoline, kanten muts en dito jurk, Adam met geruite broek, zwarte jas, witte strik en hoge hoed. (Afb. 1: bemerk de verlapping van het onderste luik).

Ten slotte slaan we het laatste luik open. Door die handeling verliest Eva haar crinoline en Adam de panden van zijn jas en zijn broek. (Afb. 2: bemerk de vrouw van het 1ste en 2de luik illustreert maar al te duidelijk wat het vervolg van het gedicht ons heeft mee te delen).

Wat roemt ge, o mensch! op rang en magt;
Wat praelt ge in trotsche kleed'ren dragt!
Neem 't hulsel weg (wat) zult ge ontdekken?
Die aanblik zal u schrik verwekken.
Hier ziet ge uw grootheid, pracht en eer.
Wat zyt ge? Een handvol stofs niets meer;
Een schaduw beeld dat ras verdwynt,
Een nevel waer de zon op schynt.
O merk het op! en zoek dien schat,
Die eeuwig heil in zich bevat
Dien schat die 's werelds glans verdooft,
En dien geen dood of graf u rooft,
Gy vindt dit onwaerderbaer goed
Voor 't hert, by God in Christus bloed.

Afb. 1

Afb. 2

Een laatste tafereel dat tevens de kroon op het werk zet overtreft nog in griezeligheid wat tot nog toe aangeboden werd. Een in een lijkwade gewikkelde menselijke gedaante ligt uitgestrekt op een plank. Zowel de romp als de armen en benen hebben een aanval in regel te verduren van aan slangen gelijkende aardwormen.

Beschouw my, Sterveling ! eens was ik ryk en grootsch,
En zocht in weelde en pracht myn hoogste welbehagen;
Wat ziet gy thans in my? 't Afschuwlyk beeld des doods,
Een zielloos overschot, waer wormen slechts aen knagen.
O, welhem, die by 't aerdsch genot,
Zich ryk mag roemen in zyn God!
Hy heeft geen dood noch graf te vreezen.
Zyn einde zal toch zalig wezen.

Herinnert die beeldspraak van de knagende vormen ons niet aan het z.g. grafschrift van Hubert van Eyck waar men lezen kon :

Hubrecht van Eyck was ick ghenant
Nu spyse der wormen, voormaels bekant...

Met de publikatie van deze merkwaardige BRIEF beoogden we dit : het zal wel niet uitgesloten zijn dat een of andere lezer zich herinnert tussen vergeelde paperassen gelijkaardige BRIEVEN gezien te hebben die gelukkig in hun vergeetboek bleven liggen. Vermits over die zaken maar weinig bekend is zou de volkskundige er heel wat aan hebben mochten die tot nog toe verborgen gebleven echt volkse documenten te voorschijn worden gehaald en medegedeeld. Natuurlijk aan Oostvl. Zanten !

M. VAN WESEMAEL

PERSONALIA

E.H. Penne pastoor te Bareldonk - Overmere

Ons gevierd medelid, konservator van het Boerenkrijkmuseum, werd op 18 september aangesteld als pastoor van Bareldonk, een parochie op de gemeente waar hij tevoren onderpastoor was. Aldus blijft hij in de onmiddellijke buurt van zijn geliefd en waardevol museum. Onze voorzitter was aanwezig bij de aanstelling, waar een keurige en kleurige stoet ingericht was. We wensen E.H. Penne hartelijk proficiat !

R.V.

De rechtspleging in vroegere eeuwen te Gent

Jaren voor de 2e wereldoorlog rolde Interpol (1) een belangrijke Frans-Hongaarse valsmunterszaak op, waarbij gewichtige personen betrokken waren, o.m. een Hongaarse prins. De betrokken personen kwamen er met een paar jaren gevangenisstraf en een flinke boete van af. De Hongaarse pers sprak hierover zeer weinig; de Franse dagbladen daarentegen gaven hieraan grote ruchtbaarheid. De reden was zeer eenvoudig; ze waren het niet eens met de mildheid van de rechters.

Vals geld maken leidde in de Middeleeuwen naar de galg. In Vlaanderen was slechts één rechtbank bevoegd om valsmunterij te oordelen nl. de Raad van Vlaanderen. Deze instelling werd beschouwd als het hoogste gerechtshof, omdat ze rechtstreeks van zijn Majesteit afhing.

Valsmunters werden aangezien als majesteitschenders, omdat ze het geld van de Graaf van Vlaanderen namaakten. In 1530 werd een Willem Deynoot veroordeeld omdat hij valse Karolussen had gemaakt. De valsmunter werd «gezoden op het Veerleplein», volgens een oorkonde van de Raad van Vlaanderen. (2)

Willem Deynoot bracht zijn laatste nacht door in het Gravensteen onder het waakzaam oog van een bewaker, die moest beletten, dat hij zich van het leven zou benemen. De beul bond zijn handen en benen, hing rond zijn hals een koord met het vals geld, tilde de man op en wierp hem in de grote ziedende ketel. Daarna werd het lijk bij middel van een koord uit de ketel getrokken, in een zak gestoken en naar Mariakerke gevoerd om aan de galg te worden gehangen. De laatste uitvoering van dat soort greep plaats in 1697. Het vonnis zegt, dat de valsmunter Isaak de Longueville in een ketel zou worden geworpen met ziedende olie en water.

In de oude strafrechtpleging wou men vooral de afkeer voor de misdaad inboezemen. «Tot voorbeeld van anderen» is een zinsnede, welke in ieder vonnis wordt opgemerkt.

Zelfmoord met voorbedachten rade werd altijd gestraft met schandvlekkend vertoon van het lijk om zijn gedachtenis te bezoedelen en tevens door het in beslag nemen van zijn goederen.

Zodra het gerecht kennis kreeg van de zelfmoord, werd het lijk drie dagen bewaakt door gerechtsdiensers op de plaats waar de misdaad werd bedreven. Een geding werd ingespannen tegen het lijk, vertegenwoordigd door een advocaat, die de rechtbank aanstelde, indien de familie zich met de zaak niet bemoeide. Als het onderzoek uitwees, dat de zelfmoord niet werd bedreven in een vlaag van zinsverbijstering, dan werd door de beul een koord om de hals geslagen en werd het lijk gesleept tot aan de voordeur. Een diep gat werd gegraven onder de dorpel en alzo werd het lijk doorgetrokken op straat tot aan een horde waaraan twee paarden waren gespannen. Daar werd het op een slede van wissel gelegd met het gezicht naar omlaag. Zo werd het door de straten gesleept tot op de Meulesteedse steenweg op de Galgenberg, waar het lijk met het hoofd naar omlaag werd opgehangen. De laatste strafuitvoering in die aard greep plaats in 1778.

1) Michel Duino, Achter de schermen van Interpol, Uitgeverij Maraboe pockets, 1960, 157 blz.

2) Alf. Van Werveke, Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen. Gent – Uitg. Van Rysselberghe, 1827, 240 blz.

Levend begraven worden is een van de doodstraffen, welke de wreedheid van de rechtspleging in de Middeleeuwen op een typische manier aantoonde. Deze straf werd enkel op vrouwen toegepast. De veroordeelde werd in een graf gelegd; de beul smet er aarde op, eerst op de benen dan op het lijf, tenslotte op het hoofd, sprong in de put, trappelde op het mulle zand en versmachtte aldus spoediger de vrouw.

Deze straf is een erfenis van de oudheid en werd in de Middeleeuwen overgenomen.

Er kwam een einde aan in de 17e eeuw door reglementen, welke o.m. in 1621 de aartshertogen Albrecht en Isabella hebben bekrachtigd.

In 1418 werd een misdrijf gepleegd door Maarten van de Noortgate en Pieter Padelade, op aanstoken van Margareta Padelade. De moordenaars werden onthoofd en de vrouw levend begraven.

Johanna Maronière doodde haar kind in 1528. Ze werd door het Gents Gerecht veroordeeld om levend begraven te worden.

In 1539 greep de opstand van de Gentenaars plaats onder Keizer Karel. Gedurende verscheidene jaren was de regering beducht voor een nieuwe opstandige beweging. Aldus veroordeelde de Raad van Vlaanderen in 1573 Lievina Pulinx om levend begraven te worden, omdat ze verscheidene vergaderingen had bijgewoond, waar over oproer werd gesproken en waarvan ze geen kennis had gegeven aan het gerecht. Het vonnis werd uitgevoerd aan de galg van de Raad op de Brugse Steenweg te Mariakerke. De laatste strafuitvoering van dat soort greep plaats in 1550. Het betrof een jonge vrouw, die haar twee jong geboren kinderen om het leven had gebracht.

Een der zonderlingste straffen in de 15e en 16e eeuw in de Nederlanden is zeker het hangen van een veroordeelde in de mand. Het was de straf van de godslasteraars, van de onbeschaafde lui die in hun domheid de gemeenste vloeken uitkraamden. Men plaatste de veroordeelde in een mand aan een koord bevestigd en hij werd door middel van een katrol in de hoogte getrokken. De oudst gekende toepassing van deze straf te Gent vindt men in een baljuwrekening van 1431. Op 4 mei 1484 werd Jan van der Bruggen in de mand gehangen en 50 jaar gebannen « van quaden, fellen ende orrible eeden van den leden Gods ». De strafplaats was bv. niet altijd de begane grond en het gebeurde niet zelden, dat de veroordeelde boven het water hing. Dikwijls was de bodem van de mand niet sterk genoeg om de man te dragen, zodat de veroordeelde door de mand viel. Van daar nog steeds de figuurlijke betekenis van de uitdrukking: hij is door de mand gevallen — voor bv. een student die niet slaagt in een examen. Misschien bestaat een zeker verband met de oorsprong van die uitdrukking.

Destijds was er in de Arteveldestad de rederijderskamer St. Agneta in de St.-Jansparochie, welke zich noemde: « De bommelooze mande ».

Jozef II komt de verdienste toe de pijnbank ofte de tortuur te hebben afgeschaft. (3) Alhoewel hij een zeer omstrede figuur is geweest, mag deze verdienste even onderstreept worden. Hij eiste van de Raad van Vlaanderen de toelating te vragen telkens wanneer een beschuldigde op de pijnbank zou worden gebracht.

Alvorens de tortuur toe te passen was de Raad van Vlaanderen verplicht de stukken van het proces aan de vorst te zenden en zijn bevelen af te wachten. Dit gebeurde in 1784 en sindsdien werd ondanks alle tegenstand van de Raad van Vlaanderen geen enkel mens op de pijnbank gebracht.

J. CLAUWAERT

3) F.A. Boone: Schriftelijke strafpleging van Mast en Danneels, Gent - Snoeck-Ducajn. — 96 blz.

Zoeken en Zanten.

in vele boeken, langs alle kanten

MARIAKERKE (GENT) — Reus Kolle — begroeting

In een vorig nummer van Oostvlaamse Zanten (1) hebben we de aanstelling van Reus Kolle als ere-burger van Mariakerke aangekondigd.

Tijdens de plechtigheid nam Reus Kolle het woord. De tekst van zijn begroeting vinden we zo pittig van inhoud en vorm dat we niet kunnen nalaten het gedicht in zijn geheel te publiceren.

De auteur van het gedicht, de heer Adriaan Magerman, Secretaris-penningmeester der Vereniging van Oostvlaamse Letterkundigen, slaat een goede toon aan door reus Kolle te laten spreken in het middelnederlands met een A.B.N. accent.

Laten we thans Reus Kolle zelf aan het woord.

*Heer Burghervaeder, clercken, lieden alteghaere,
— vergheef mij mijne Middeleeuwsche taele
die'c Rede met een A.B.N. accent --
'C ben blijde, 'C ben ontroerd. ic ben content.
Achthonderdt. ja wel duysend jaer gheleden.
(het can oock meer sijn! 'c ben den thel vergheten)
ben ic hier wegh ende vandaen gegaen.
om met het zwaerd in d'handt mijn ... reus te staen.
Ghij vraegt mij tegens welcken vijand moest ic vechten?
Ic weet het niet, het was in elck geval ne slechte.
Toch was het leven op de Culinghemse Accers goed,
het broodt was versch en de pataters soet,
maer als de plicht u roept, — bij mijnen baerd —,
dan laet de boer sijn ploegh en grijpt sijn zwaerd!
Thans keer ic weer en vind mijn dorp terugh,
'c herken het niet, er is een nieuwe brugh,
een pastorie te groot, een kerck — eilaas! — te klein,
een raedhuys waeromtrent nogh seven bomen sijn,
en huysen uyt veel steen, en kinderen met hopen.
die meer in plassen dan op straeten moeten lopen...
Gheen enckle maeght voert nogh een naem als Petronel ...
Neen. ic herken het niet, en toch, 'c herken het well
Ja, ic herken de soet locht tusschen de boomen ,
de meeuwen die op de weyden rusten comen,
dat vrije volck, dichtbij 't Vrije van Ghendt,
ic sie uw vreughd, o burghers, en ic ben content.
Tot diep in 't krijgsgewoel heeft mij uw roem bereickt;
geen enckel dorp is zoveel constenmaeckers rijk,
't sijn met penseel, met woordt, met clei, 't sijn muzikanten.*

1) Oostvl. Zanten, XXXXIe jg. (1966) nr. 3-4, blz. 117-118.

(men swijght ze dood, oock hier als 't allencante),
 gheleerden, werckers, zelfs een wereldtcampioen,
 ghesellen, bonden, die hun plicht (soms) doen.
 Dis ben ic fier, heer Burghervaeder, heren,
 dat ghij mij ereburger maect. en zo wilt eren
 het rijk verleden van uw bodem en uw volck,
 dat, duysend jaer terug u te connen melden
 dat ic verkeer met ene jonckvrouw over 't Schelde,
 en dat ic hope haer te nemen in den huwelijcken staet,
 toecommend jaere, hier, dan is het schaep van straet.
 En 't jaer daerop, ic durf er nauwelijckx van spreken,
 dan hopen wij u reeds te toonen onzen eersten kweecke.
 Dan singhet elcke Coleghemsche burgher luidt :
 « Leve de Reus, leve de Reuzin en leve de deustuit! »

Ook het woord van de burgemeester, gericht tot de ere-burger Kolle getuigt
 Het zegt ons veel meer dan de gebruikelijke gestandaardiseerde welkom- en dank-
 formules.

*Reus Kolle, weergekeerd uit de geschiedenis,
 Gij zult verwonderd zijn om wat veranderd is
 in Mariakerke, en vooral in Colegem.
 waar eens uw wieg stond, groot gelijk een boerentrem.
 Komt d'eerste kennismaking u wat eigenaardig voor,
 wees echter zeker, dat gij straks hier op de foor,
 zult zeggen bij u zelf, (misschien ook bij een ander);
 er is hier feitelijk niet veel veranderd!
 De mensen zijn nog altijd goede lui gebleven,
 zij kennen nog de goede kanten van het leven,
 hebben zij soms verdriet, hebben zij tegenslag,
 dan hopen zij op morgen, op een betere dag.
 Blijf onder ons, bevestig ons in onze kracht en jeugd,
 een feest als dit doet ons aan 't harte deugd.
 Want boven het lawaai der provo's en der snollen,
 beveiligt ons de glimlach van Reus Kolle.*

Samen met Reus Kolle en de hele bevolking hopen we dat de mooie jonkvrouw
 ovre 't Schelde, waarover sprake in het gedicht, volgend jaar de echtgenote zou
 worden van onze gevierde ereburger.

M.D.

St.-AMANDSBERG — De Ezelsfeesten.

De ezelstoet ging dit jaar voor de zesde maal uit en behaalde weerom een
 groot succes.

Enkele jaren geleden hebben we het ontstaan van de ezelsfeesten vermeld (1)
 en de vraag gesteld : « wordt dit feest een traditie? »

1) Oostvl. Zanten XXXIXe jg. (1964), blz. 61.

Wat we konden vermoeden, schijnt werkelijkheid te worden en de weg op te gaan van een traditioneel volksfeest.

De parochiewijk van het H. Hart zorgde dit jaar terug voor een prachtige uitgave van de ezelsfeesten. De feestelijkheden werden de zaterdag, 10 september, ingezet met een verklede kinderstoet. Triomfantelijk stapten de ezel Bim en haar 3-jarige spruit Bam in de feeststoet. Ook de reuzen waren van de partij.

De Ezelsfeesten krijgen stilaan burgerrecht om te mogen figureren op het kalender van de traditionele volksfeesten in Vlaanderen.

M. Daem

GENT – Standbeeld Keizer Karel

De naam van Keizer Karel wekt bij de Gentenaars gemengde gevoelens op. Gent, die Fiere, is de stede waar de Spaanse vorst geboren werd. – Aan Keizer Karel hebben de Gentenaars hun bijnaam « Stropken » te danken.

Tijdens de Jaarbeurs van Vlaanderen 1966 heeft de burgemeester van Toledo een bronzen replik van een standbeeld van Keizer Karel aan de stad Gent overhandigd. Het origineel bevindt zich in het Pradomuseum te Madrid en werd beeldhouwd door Pompeyo Leoni. De overhandiging van dit beeld heeft ongetwijfeld een historische betekenis. Na de Jaarbeurs zal men het beeld op het einde van de Keizer Karelstraat hoek Reep plaatsen.

Voor de Gentse volkskundigen heeft deze gebeurtenis ook haar belang. Overtuigd van de goede betrekkingen tussen beide steden, Toledo en Gent, zijn er toch nog volkse Gentenaars die Keizer Karel niet in het hart dragen. Die hemden- en stropkengeschiedenis is daar n'et vreemd aan.

Keizer Karel is een van de weinig grote figuren die geen standbeeld had te Gent. Op het einde van de 19e eeuw verdween het vroeger standbeeld van de

Vrijdagsmarkt. — Het werd bestendig beschadigd. De Gentenaars gunden hun vroegere vorst geen veilige standplaats.

We zijn overtuigd dat deze vooringenomenheid tegenover Keizer Karel in 1966, tot het verleden behoort. Moge hij thans een veilige parkeerplaats gevonden hebben op de Reep.

M. Daem

MERELBEKE — Tentoonstelling « Schatten op zolder »

Met het doel het culturele leven van de gemeente te bevorderen heeft de gemeenteraad in zitting van 14 april 1965 een cultuurraad opgericht.

Het opzet beoogt de activiteiten van de bestaande culturele verenigingen aan te moedigen. De cultuurraad zal het gemeentebestuur bijstaan en daar waar het nut kan hebben, eigen initiatieven overwegen en realiseren.

In die geest van culturele prestaties in dienst van het volk heeft de cultuurraad tijdens de kermisdagen van september 1966 een tentoonstelling georganiseerd onder de titel « Schatten op zolder ». Een 150-tal geexposeerde voorwerpen, voortkomend van een 30 tal inzenders, waren stille getuigen van het dagelijks leven van de inwoners der gemeente in het verleden.

De meerderheid der voorwerpen behoorde tot de materiële volkskunde en bestond hoofdzakelijk uit huishoudelijke voorwerpen en ambachtstuigen. Ook waardevolle archeologische voorwerpen en historische dokumenten kwamen er tot hun recht, o.a. haai- en roggetanden geraamd op 5 miljoen jaar oud, gevonden tijdens de werken aan de ringvaart (verz. Bonne R., Bergbosstr. Merelbeke); bijl in smeedijzer uit de 13de of 14de eeuw, opgegraven te Merelbeke; Leenboek van St.-Pietersabdij van 1375 met een passus over Merelbeke (p. 25, verzameling Gent, Rijksarchief); Kerkrekeningen van 1541-1555 (Gent, Rijksarchief); gekleurd houten beeld van St.-Kristoffel, rudimentaire afwerking vermoedelijk te dateren in de 17de eeuw, herkomstig uit St.-Kristoffelkapel te Scheldewindeke (verz. Alfr. Remue, Bergbosstraat, Merelbeke).

Onder de vele merkwaardige stukken waren volgende iconografische dokumenten niet van belang ontbloomd voor het lokale volksleven, o.a. de bedevaart naar St.-Elooi, geschilderd doek door Oscar Hoge, 1921 (verz. Mevr. Battiau-Reunes, Merelbeke); foto's (begin 1900) en medaille van de koninklijke muziekmaatschappijen St.-Cecilia en de Scheldegalm; statuten van veloclub Merelbeke (1902) en foto van geitenclub te Merelbeke (verz. Baron P. Verhaegen, burgemeester te Merelbeke).

De cultuurraad had op de diensten van de Koninklijke Bond van Oostvlaamse volkskundigen een beroep gedaan om een groot deel van de in bruikleen gegeven voorwerpen te identificeren en te dateren.

Namens de Bond richtte de Heer R. Vankenhove, voorzitter van de Beheercommissie van het Museum voor Volkskunde te Gent, het woord tot de leden van de cultuurraad. In zijn gemoedelijke toespraak wees hij op de actieve diensten van de Bond en van het Museum om de volkskunde te laten kennen zowel in het verleden als in het heden.

De tentoonstelling genoot zeer veel belangstelling van de inwoners. De B.R.T., Vlaamse televisie, wijdde in de actualiteiten van de week « Echo » een uitvoerige uitzending aan « Schatten op zolder ».

Schatten op zolder is een prachtige realisatie van de Merelbeekse cultuurraad. Laten we hopen dat het goede voorbeeld navolging krijgt in andere gemeenten.

M. Daem

VOLKSHUMOR

GENTSE MOKKEN EN MOPPEN VAN OVERAL

« Een half beestje »

Melanie, de meid, komt elke morgen bij Madam Rijkevet in de Veldstraat binnen met de vraag:

— Heeft madam goed geslapen?

— En wat gaan we eten vandaag?

Madam Rijkevet peinst een ogenblik en antwoordt:

— Wel, Melanie, een half konijn!

— Ja, madam, en hoe gaan we dat beestje kunnen dooddoen, madam?

Het antwoord van madam Rijkevet laat nog op zich wachten.

G.v.S.

Bijnaam « De Duivin ».

Dit is binst de oorlog gebeurd. Daar gebeurden dan rare toeren, maar dat is in elk geval een heel aparte. Jef en Juul waren geen vrienden en geen vijanden, maar waren verwoede duivenmelkers, Jef bij de « Westvliegers », Juul bij de maatschappij « Onder Ons ». Ze hadden geen of weinig contact met elkaar tot op een zekere dag. Jef werkte met de noenploeg in het atelier. Om negen uur 's avonds lag de riem af en kon hij naar huis trekken met zijn fiets voorbij de tuin van de Juul. In de tuin lag het patattenveld en onze duivenmelker was fier op zijn patatten, gelijk dat dan gebeurde met de salonboeren. Hij waakte daar soms bij 's avonds, opdat niemand ze toch niet zou stelen. En wat richt een mens uit? Jef reed op zijn gemak langs de doening van Juul en dacht zo:

— Ik kan hier even goed mijn gevoeg doen als thuis, nog liever in de vrije natuur. Zo gezegd, zo gedaan. en Jef zat op zijn gemak langs de haag van Juul en liet een souvenir achter. Niemand zou dat zien. Maar de duivenmelker van « Onder Ons » had dat in de gaten, toen hij op de ronde was om zijn patatten te controleren.

Een avond. Twee avonden.

— **Hij zal d'r zich niet van beloven, bromt Juul.**

De dag nadien gedroeg Jef zich zoals naar gewoonte en keerde zich even om, hetgeen hij gewoonlijk niet deed en kijk, daar lag een witte vlek, een duiveëi! Juul had stil en voorzichtig met een schup de stoelgang opgevangen en weggetrokken en hij had een duiveëi in de plaats geschoven. Jef verschoot zich haast een breuk, keek zijn ogen uit zijn hoofd en nam dat eitje mee. 's Anderendaags grepen dezelfde maneuvers plaats bij de twee duivenliefhebbers, maar de man van de « Westvliegers » zweeg gelijk vermoord. De vierde dag riskeerde hij het niet meer en fietste regelrecht naar huis.

— **Luister, vrouw, flapte hij er uit. Ik mag dat niet meer zwijgen. Luister, wat er haast de hele week gebeurt.**

En hij vertelde de historie.

— **Jef, hebt gij een slag van een molen gehad?** vraagt Sophie ongerust. **Isd'r iets gebeurd op het werk?**

— Neen, neen, zegt hij hardnekkig. Ik zal de bewijzen leveren. Dat is aardig, maar ik ben een soort duivin. Daarbij, ge gaat het zien. De kinders zijn in 't bed. Neem wat stro. Anders zou dat ei nog kunnen breken.

Jef heeft zich neergezet in een hoek van de gang, maar de geschiedenis van dat ei was rap voorbij. Hij vloog bijkans buiten met het stro en de rest.

Hoe gaat het? Het komt uit, al moesten de kraaien het uitbrengen en sedertdien heeft een man de rare bijnaam van de duivin gekregen. Alleen Juul kende zuiver het begin daarvan.

Opetekend te Boom; Gust de Puydt, oom van ons Pierke, speelde dit onderwerp in zijn teater omstreeks 1916, onder de titel: Pierke, de eierlegger. R.v.d.L.

Moppen uit Waasmunster

« Nand van Mollekens » heeft twee dochters die geen schoonheden zijn, wel het tegendeel. Aan één van hen wordt gevraagd de hoeveelste dochter (in leeftijd) ze is.

Antwoord: De schoonste van de twee!

Sooi Eentjes. Bij herstellingswerken in de kloosters was Frans Boschman, één der Waasmunsterse « Typen » te werk gesteld. Beter was hij gekend als « Eentjes » Sooi die als goede Vlaming sympatizeerde met Adriaan Brouwer, ging vragen bij Zuster-Overste of het niet mogelijk was bij zulk zwaar labeur op tijd een pintje bier te krijgen. Moeder-Overste liet zich niet te trekken en stemde er graag mee in de dorstigen te laven.

« Met hoeveel zijt ge? » wou ze van Sooi weten.

« Laat eens zien! » was het antwoord, « één voor Sooi, één voor Boschman, één voor Eentjes en één voor mij » zei Sooi.

Onder die voorwaarden heeft hij het enkele dagen uitgehouden en als 't uitkwam dat Sooi-Eentjes-Boschman met zijn eigen persoon chantage had gepleegd, heeft hij « liggende werk » gevraagd.

Alois Vernimmen bijgenaamd de Kromme Muit,

Alois De Clercq » de Stijven,

Petrus Steels » de Zuren,

Petrus Van Mele » de Stek

was een viermanschap dat zich nauw verbonden voelde met de gebuurte « 't Hoeksken ». Zoals het vroeger « de mode » was, zaten die mannen op een zomeravond aan een huisgevel een luchtje « te scheppen » en een praatje « te slaan » als Lode Heyns, het baaske van de makrons, nootjes en bonink op de kermissen, kwam aangestapt. Deze schavuit had vlug de eenzelvigheid van de vier plankiermannen doorzien en toen hij op hun hoogte was gekomen, zei Lode op een ernstige en beleefde manier: « Elk ne goen auvend, kromme-stijve-zurestek.

Lode Heyns zag de mensen en de dingen slechts met één oog, het tweede bleef altijd gesloten, wat geen beletsel was dat hij tegen een gebocheide zegde: « Maat, gij draagt uw kas overal mee », waarop de andere replikeerde, « Gij moet u niet roeren vriend, gij ziet maar de helft van 't schoon weer, want uw één « blaffetuur » is nog toe ».

Met nog enkele « schilderachtige » namen geven we het adres, genoteerd op een briefkaart gericht aan Juul Schockaert alias « d'n ajuin ».

Aan Mijnheer den Ajuin
nevens « de lange meet »
schuinover « Fittoor de scheet »
voor Juul.

En de kaart kwam terecht.

Ben Moens

Een Gentse Mostaardhistorie :

Wij mogen hier niet aan publiciteit doen (al wordt die ook niet betaald) maar het is voor geen enkele Gentenaar en ook niet ver buiten het Gentse voor niemand een geheim dat de Mostaard van Tierentijn een wereldvermaardheid geniet evenals de Katrienspekken, de peperbollen, de kletsoppen en de Gentse mokken (met of zonder gelap).

In ieder rechtgeaarde kruidenierszaakje stond het mosterdtonneke met zijn koperen bandjes te glimmen en heel wat kleine luidjes verdienden hun boterhammetje (en iets er tussen) met het rondlopen al ventend langs de straten met gezegde tonnekens. Tot nog voor enkele jaren weerklonk nog regelmatig langs de Muide de roep « Mostaard ! » en kwam uit menig huisje of deftige woonst een vrouw- of kinderhand te voorschijn voorzien van het passend potje of kommetje om een of meerdere scheppen of lekken van de half lepel, half lat van het gekruid vocht uit het bewust tonneken in te laten druipen. Uit een of andere hoek of kant klonk dan soms wel een brutale jongensroep met de vraag « baos, wa k.kt eu vrêwe ? » Maar de man liep kalm verder roepend « Mostaard ! ».

Het is over dat Gents ingredient dat ik het wil hebben. Een getrouwe koopster van deze fijne Gentse waar was moeder Anseele, ik bedoel de moeder van de alomgekende tribuun wijlen Edward Anseele en de grootmoeder van de huidige oud-minister en van de onlangs gestorven schrijver De Cremer (alias Jean Ray). Moeder Anseele was een pienterige vrouw die, terwijl meester-schoenmaker Anseele, vlak bij het Jongensatheneum, met noeste arbeid het geld verdiende voor het opbrengen van zijn talrijke kroost (vier zoons en een dochter die het allemaal ver zouden brengen in het leven) op verstandige wijze dit wist te gebruiken. Geen wonder dat zij als rechtgeaarde Gentse vrouw 's vrijdags « heure markt » deed. Zij was enkele stappen verwijderd van de Prondelmarkt, was enkele meters verder op de Vrijdagmarkt, trok langs het Serpentstraatje en het Schepenhuisstraatje naar de Boter- en Eiermarkt om langs de Poeldemarkt, de Donkersteeg en de Koormarkt finaal aan Vismarkt, Vleeshuis en Groenselmarkt te belanden, om daar finaal haar zo geliefde mostaard van Tierentijn aan te schaffen. Bij haar tehuiskomst was er toch altijd een paar van haar jongens gereed om de paander van moeder te inspecteren om te zien wat die voor lekkers had meegebracht.

Op zekere vrijdag, grote verwondering : moeder, g'hebt uwe mostaard vergeten ! Maar moeder Anseele, die geen katje was om zonder handschoenen aan te vatten, riposteerde dadelijk : Ik heb juist niemendalle vergeten, maar ik moet huldere mostaard niet meer hebben 't is ander volk. 'k Was het al gewaar geworden deze week : de vitrien was gesloten en nu is zij weer open en 't is ander volk, 't er staat nen andere naam op de ruiten : Eugénie Vapeur, 'k heb het zelf gezien. 'k Moe van de mostaard van de Uze Fapeur niet weten, 'k ga eerst onderzoeken

vervo!g blz. 239

Boekbespreking

HERMANN STEININGER. *Die münzdatierte Keramik des Mittelalters und der frühen Neuzeit in Österreich*. Verlag Notring der wissenschaftlichen Verbände Österreichs, Wien, 1964, 214 blz., 18 blz. afbeeldingen, 3 kaarten.

Het boek van **Hermann Steininger** is gewijd aan gebruikskeramiekvormen die door munten dateerbaar zijn. Zijn studie bestrijkt de tijdsperiode vanaf de 12de eeuw tot en met het einde van de 18de eeuw in Oostenrijk.

De datering van de keramiek houdt meestal verband met de data van invasies of krijgsverrichtingen. Onzekere toestanden hebben tot gevolg gehad dat schatten weggestopt worden, hetzij door ingraven, hetzij door inmetzelen.

Aan de hand van bestaande catalogi en inventarissen over gedane vondsten van keramiekvormen waar in zich munten bevonden, heeft **H. Steininger** thans een volledig inventaris opgemaakt van deze keramiekvormen en hun vindplaatsen (blz. 19-110). Hierin worden \pm 294 voorwerpen chronologisch gerangschikt, ze werden gevonden op 255 plaatsen van het behandeld gebied.

Hierop volgt een uitgebreid en overzichtelijk commentaar over de diverse keramiekvormen met de geografische spreiding van de verschillende types. Het zijn meestal gebruiksvoorwerpen die tot de huusraad behoorden: potten, kruiken, vaatwerk, deksels, spaarpotten, urnen, tegels, bekers.

Aan de niet gedateerde vondsten, typologisch gerangschikt, wordt ook een belangrijk hoofdstuk gewijd met een verantwoorde literaturopgave.

Het hoofdstuk over mondelinge bronnen, schattensagen, zal ongetwijfeld de belangstelling genieten bij de volkskundigen (blz. 171-201). De auteur maakt eveneens het inventaris op van sagen waarin het schattenmotief de hoofdrol speelt.

Tot deze motieven behoren: historische Berichten, Auffindungs- und Lösungsmotiv, Verhinderungs- und Erlösungsmotiv, Täuschungsmotiv, Öffnungs- und Verschlussmotiv, Brückensagenmotiv (blz. 197-201).

Een uitgebreide literaturopgave (blz. 202-213) laat de belangstellenden toe de bronnenstudie te raadplegen. Drie kaarten bieden een overzicht van de geografische spreiding der vindplaatsen vermeld in de opgemaakte catalogi. Afbeeldingen van kruiken en vaatwerk verduidelijken de commentaar van de catalogi.

Deze dissertatie kwam tot stand onder de leiding van Prof. Dr. Leopold Schmidt. Ze betekent een aanvulling van vroeger verschenen studies o.a. deze van de archeoloog E. Beninger, die ook op het terrein van dit onderwerp verdienstelijk werk presteerde. De methode van onderzoek en classificering, aangewend door **H. Steininger**, verhoogt de wetenschappelijke waarde van deze uitgave. De volkskundigen hadden wellicht graag gezien dat bij het katalogeren van de sagenmotieven gebruik gemaakt werd van een internationale catalogering die door de « Internationale Vereniging voor het onderzoek van het Volksverhaal » (International Society for Folk-Narrative Research) aanbevolen wordt.

Het boek is een flinke bijdrage voor de archeologie in 't algemeen en voor de Oostenrijkse gebruikskeramiek in het bijzonder. Voor de volkskunde kan het boek nuttig geraadpleegd worden in verband met schattensagen die ook in de Nederlandse volkskunde zeer bekend zijn.

M. Daem.

HEIMAT UND VOLKSTUM. Bremer Beiträge zur niederdeutschen Volkskunde 1962/1963. Jaarboek van het Verein für Niedersächsisches Volkstum, 183 blz. Prijs : DM 10,80.

Het jaarboek werd opgesteld ter ere van wijlen **Dr. Rudolf Frenzel** (1919-1962), de tweede voorzitter van het Verein für Niedersächsisches Volkstum.

In het Voorwoord en het In Memoriam (blz. 5-23) leren we **Dr. Frenzel** kennen als de volkskundige die zich biezonder verdienstelijk heeft gemaakt door het inrichten van het Fockemuseum te Bremen. Zijn vele vrienden stellen hem ons voor als medewerker, wetenschapsvorser en als mens en vriend. De bibliografie (blz. 23) opgemaakt door **Karl Runge**, biedt ons een overzicht van de veelzijdige activiteiten van **Dr. Frenzel**.

Ter nagedachtenis van deze bekende volkskundige werden in het jaarboek vier bijdragen opgenomen van de hand van **Dr. Frenzel**. Ze lagen klaar voor publikatie op 't ogenblik dat hij voor altijd afscheid moest nemen van zijn vrienden en zijn geliefde studie, de volkskunde.

De eerste bijdrage **Blumenthal, vom Dorf zur Industriegemeinde** (blz. 24-38) schetst sociale toestanden van de wijk Blumenthal te Bremen die voortspruiten uit de industrialisering. Wijzigingen van levensomgeving en levenswijze deden een nieuw sociaal mensentype ontstaan. Vóór de integratie voelden de ingewekenen behoefte aan eigen verenigingen waarin ze het leven van de heimat terugvonden. Naderhand werden deze nieuwelingen geïntegreerd; ze vormen nu, samen met de oud-ingezetenen, een nieuwe sociale groep.

Het volgende hoofdstuk initieert ons in **Senatorenwahl und Iisen** (blz. 39-46). Het gesprek gaat tussen **Dr. Frenzel** en burgemeester **Dr. Dr. Spitta** over het gebruik « Iisen ».

Waarin bestaat dit gebruik en wat zou de oorsprong zijn? « Iisen » betekent een traktement van genodigden door een gekozen senator. Tijdens de ontvangst wordt gegeten, gedronken en gerookt op kosten van de senator. Wat niet wordt opgegeten, uitgedronken of opgerookt door de genodigden mag meegenomen worden naar huis. Naar het oordeel van **Dr. Dr. Spitta** — die het horen vertellen heeft van zijn grootvader — zou dit gebruik ontstaan zijn uit een traktement van min gegoede lieden die het ijs van de stadswallen te Bremen loshakten gedurende de vriesperiode. Men wilde voorkomen, dat de vijand de stad zou kunnen aanvallen door over het ijs te komen. Het ijs hakken werd niet betaald. In ruil voor hun arbeid waren deze lieden te gast bij de burgervader. Ze mochten eten en drinken zoveel ze konden; en wanneer er bijwaren die nog iets naar huis meedroegen werd dit oogluikend toegestaan. Uit dit gebruik groeide het recht iets te mogen meenemen wat men zelf niet verbruiken kon.

De derde bijdrage van **Dr. Frenzel** behandelt de rattenvangerssage van Hameln (blz. 47-64). Deze sage dateert van de 16de eeuw. De oorsprong ervan zou terugslaan op een gebeurtenis uit het jaar 1284. De schrijver ontleedt de elementen die in de sage voorkomen en toetst ze aan de bestaande theorieën die de oorsprong van deze sage trachten te verklaren. **Dr. Frenzel** besluit: we staan zover in 1961 als in de 16de eeuw, toen men ook aan het onderzoek begon.

De vierde bijdrage in het jaarboek is wel het meest geliefkoosde onderwerp geweest van **Dr. Frenzel**. Het was zijn doctorale dissertatie gewijd

aan de Duitse boer in de eerste helft der 16de eeuw (blz. 65-183). Als bronnen werden geraadpleegd: literatuur over moppen die de boer in een min gunstig daglicht stelden, akten over de strijd van de boeren tegen alle vernieuwingen, uitspraken van Dr. M. Luther over de boeren. De indeling van de behandelde stof geschiedde vanuit twee gezichtspunten; ten eerste, zeden en gebruiken in de levensloop der mensen, ten tweede, zeden en gebruiken in de jaarkrans. De meeste zeden en gebruiken die Dr. Frenzel aanhaalt uit bronnen van de 16de

eeuw en van vroeger, zijn ook bij ons in Vlaanderen bekend geweest, en waren het nog in de periode van de laatste eeuwwisseling. Er zijn meer treffende gelijkenissen dan merkelijke verschillen met de Nederlandse volkskunde.

Als besluit mogen we de lektuur van het Jaarboek zeer aanbevelen.

We leren niet alleen het leven en werk kennen van wijlen Dr. R. Flenzer maar leren ook de inhoud van zijn werk waarderen als zijnde het werk van een groot meester.

M. Daem.

*

*

*

DOROTHEE HENSZEN. *Die Frauentracht des alten Amtes Biedenkopf*, N.G. Elwert Verlag Marburg, 1963, 96 blz., 17 afbeeldingen. Prijs: DM 18,—.

In de reeks *Beiträge zur Volkskunde Hessens*(1) verscheen als tweede nummer « Die Frauentracht des alten Amtes Biedenkopf ». Het doel van Dorothee Henszen was in het Amt Biedenkopf de klederdrachten van het einde der 19de eeuw te vergelijken met deze van omstreeks 1930, 1944 en 1962. Schrijfster is haar onderzoek begonnen in 1943-1944. Dit tijdstip bood nog de gelegenheid rechtstreeks contact te nemen met de vrouwen die deze kledij droegen of gedragen hadden. Na de 2de wereldoorlog werd Hessen (Bondsrepubliek Duitsland) sterk beïnvloed door volksverplaatsingen uit het Oostelijk gebied. De regionale klederdrachten verdwenen ondertussen totaal.

Het geografisch gebied « Des alten Amtes Biedenkopf » omvat 23 dorpen van het vroegere Biedenkopf (blz. 17-29). De schrijfster behandelt in dit hoofdstuk: de historische ont-

wikkeling van het gebied, het land en zijn bewoners, de meldenswaardige karakteristieken van enkele dezer dorpen. In de bespreking der klederdrachten (blz. 29-62) maakt schrijfster een onderscheid tussen delen van klederdrachten die in zwang waren en deze die verdwenen waren. Tot de gangbare delen van de vrouwenkleding behoren: kap of mutsje, rok en onderrok, japon, schort of voorschoot, kousen en kousebanden, schoenen, lijfje, das of doek, strik (der Quast)(2).

Ook de haardrachten krijgen een kort commentaar. Vervolgens behandelt schrijfster klederdrachten in het volksleven (blz. 63-68), een vergelijkende studie met de Hessense klederdrachten (blz. 69-73), het verdringen der inheemse drachten door Marburgse kledij (blz. 73-81); de oorsprong der volksdrachten (blz. 81-86), de tellingen van personen die volksdrachten droegen in 1930, 1944

(1) Als eerste nummer verscheen « Volksmärchen aus Hessen », door Charlotte Oberfeld.

en 1962 gespreid over de 22 dorpen van de Kreis Bienenkopf.

In haar slotbeschouwing (blz. 95-96) vestigt de auteur de aandacht op het borduurwerk dat als maatstaf mag genomen worden voor de stand van de vroegere vrouwenkleding. Het gevoel voor vorm, kleur en nauwkeurigheid ging teloor naarmate de kleding geen nieuwe dragsters meer vond.

Wanneer we de studie van **Dorothee Henszen** willen vergelijken met wat in Vlaanderen over dit onderwerp bekend is, verwijzen we naar het verdienstelijk werk van Mevr. P. STERKENS-CIETERS, Volksdrachten in Vlaanderen, verschenen in 1935. Ook in Oostvlaamse Zanten publiceerde licentiate **Mary Van de Waal** een drietal bijdragen over de volksklederdrachten in Antwerp-

se Kempen(3), in Zeeuws-Vlaanderen(4) en in de gemeenten Erpe en Zelzate in Oost-Vlaanderen(5).

Het boek « Die Frauentracht des alten Amtes Bienenkopf » heeft als grote verdiensten typografisch flink verzorgd te zijn, en een inhoud te hebben die gelezen en verstaan kan worden door alle belangstellenden in volkskunde en sociologie. De wetenschappelijke dokumentatie verzameld door **Dorothee Henszen** heeft haar waarde omdat schrijfster de klederdrachten van de plattelandsbevolking inventariseert, beschrijft en vergelijkt.

Met belangstelling zien we uit naar een volgend nummer in de reeks Beiträge zur Volkskunde Hessens.

M. Daem.

Volkshumor, vervolg van blz. 235

waar Tientertien naartoe verhuisd is. Algemene verwondering: de jongens besloten dat eens te onderzoeken. Het huis was inderdaad een paar dagen gesloten geweest voor transformatie van het bedrijf: op het raam stond het in goudgele letters aangegeven: Usine à Vapeur. Dat er die avond gelachen werd in het schoenmakershuis als een van de jongens triomfantelijk een gloednieuwe potje meebracht vol mostaard van Tientertien (alias Eugénie Vapeur) hoeft niet gezegd, en dat Moeder Anseele meelachte hoeft nog minder, daar was ze te verstandig voor. Maar voor familie, vrienden en kennissen was zij voor goed herdoopt tot Uze Fapeur.

R.V.

-
- (2) Der Quast. « Quast nennt man die steifgestärkten weissen Schleifen, die vorne auf der Brust befestigt sind (blz. 52).
 - (3) Bijdrage tot de studie van de volksklederdrachten in de Antwerpse Kempen, Oostvlaamse Zanten, 12e jg. (1937), nrs 2 & 3, blz. 33-43.
 - (4) Klederdrachten in Zeeuws Vlaanderen, 13e jg. (1938), nr 3, blz. 69-78.
 - (5) De Boerenkledij in Oost-Vlaanderen, Erpe en Zelzate, 14e jg. (1939), nrs 3 & 4, blz. 111-123.

PERSONALIA

IN MEMORIAM PROSPER LUYCKX

Bond en Museum kregen dit jaar zware slagen te verduren. Bij de jaarwisseling ontviel ons Prof. Emer. Dr. Paul De Keyser, onze zo algemeen geliefde erevoorzitter; in mei was het de beurt aan onze ondervoorzitter Prosper Luyckx om ons te verlaten. Wij kunnen dit jaar niet besluiten zonder aan zijn gedachtenis een korte herinnering te wijden.

Prosper Luyckx was een der tien kinderen uit het eenvoudig gezin van een dokwerker, en werd geboren op 30-7-1888. Goed leerling in onze volksscholen mocht hij na met glans volbrachte lagere studies zijn onderwijs voortzette in een van de toenmalige lagere hoofdscholen op de Lindelei gevestigd waar hij als medeleerling in betrekking, zelfs in vriendschap geraakte met de een paar jaar jongere Paul De Keyser, vriendschap die tot het einde zou voortduren. Dank zij zijn bekomen geleerdheid kwam hij terecht in de stedelijke administratie, namelijk in de waterdienst. Zijn drang ging echter naar de politiek zodat hij, na jarenlang ijverig te zijn geweest in de middens van de officiële schoolverdediging en van de socialistische mutualiteit (hij was immers jarenlang bestuurslid, dan voorzitter van Bond Moyson) hij in januari 1947 zijn intrede mocht doen in de Gentse Gemeenteraad. Op 12 januari 1953 werd hij tot schepen gekozen en bleef zulks tot einde 1958: de openbare onderstand en de sociale stadswoningen maakten deel uit van zijn voornaamste bedrijvigheden. Op 12-1-59 trad hij opnieuw in de herkozen gemeenteraad.

Maar het is niet in deze hoedanigheid dat wij hem hier willen herdenken. Zijn betrekkingen met Dr. Paul De Keyser brachten hem tot de liefde voor de volkskunde. Het zal dus niemand verwonderen zo wij hem terugvinden tussen de stichters en de eerste bestuursleden van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen waarvan hij ten andere de penningmeester werd. Hij was de bezielende sekretaris van de Folkloretentoonstelling die in 1927 met de Gentse Feesten plaats vond in het Museum in de Steenstraat, waarvoor hij ook gelast werd met het in ontvangst nemen der geschenken of in bruikleen gegeven voorwerpen terwijl hij ook penningmeester werd van de Alfons De Cockhulde in 1928. Uit dit alles blijkt ongetwijfeld dat hij behoord heeft tot de zeer werkzame kern waaruit het eerste Museum is gegroeid zodat wij niet moeten verwonderd zijn dat hij uiteindelijk tot ondervoorzitter werd verkozen. Zijn bedrijvigheid in Bond Moyson en zijn schepenschap verminderden vanzelfsprekend zijn activiteiten in ons bestuur al bleef hij toch steeds een getrouw bijwoner van onze vergaderingen en bleef zich interesseren aan onze werkzaamheden. Hij had het groot genoeg de plechtigheid te kunnen voorzitten waarbij einde 1961 de Bond en het Museum het emeritaat van zijn vriend Prof. Dr. De Keyser huldigden en vierden. Bij de heropening van ons Museum op 10 september 1962 zagen wij hem voor het laatst, reeds erg gemerkt door de aderverkalking die hem uiteindelijk uit de rangen van zijn talrijke vrienden zou weghalen.

Mogen deze weinige lijnen een eenvoudige maar diepgevoelde hulde zijn voor al wat Prosper Luyckx voor ons volkskundig ideaal aan tijdsbesteding en krachtsinspanning ten offer heeft gebracht; hij blijve in ons midden voortleven.

R.V.

GOUWDAG 1966

JAARLIJKSE ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

op zondag 30 oktober 1966

De negen punten van de zo rijk gevulde agenda werden in de voordrachtzaal van het Museum voor Volkskunde te Gent als volgt afgehandeld.

1. Openingsrede van de Voorzitter, de Heer R. van der Linden.

Vooraf verontschuldigt de voorzitter de heren Raymond Ackerman, Zelzate; Walter Giraldo, Strijpen; Ferdi Van de Vijver, Borgerhout; René Van de Zijpe, Velzeke; Maurits van Wesemael, Gent; André Vanderveken, St.-Niklaas.

Na een geestdriftig welkomstwoord tot onze nieuwe erevoorzitter Edmond Boonen en tot de talrijk opgekomen leden, inzonderheid tot die uit Aalst, Deurne/Antwerpen, Lokeren, Mere en Sint-Gilles/Dendermonde, vervolgt de voorzitter:

De algemene statutaire vergadering vertoont veel gelijkenis met een retrospectieve tentoonstelling. Het verstreken academiejaar wordt thans overschouwd en straks zullen de diverse sprekers de balans opmaken.

Met het hart van een gebonden familie werken wij voor onze bond en voor ons tijdschrift. Ons tijdschrift is rijk in verscheidenheden omdat elk op zijn manier een steentje bijbrengt, 't zij door een schijnbaar kleine mededeling, 't zij door een fijnzinnig artikel of een pittig gegeven uit het rijke volksleven.

Dat ons volksleven rijk is, bewijzen de hier uitgestalde weekbladen:

De Beiaard, Katoliek Weekblad (Zottegem); in 1966 63^e jg.

Oostvlaamse Post, Kosteloos maandblad voor de Leiestreek en de Gentse Agglomeratie (Gent-Deinze); in 1966 2^e jg.

De Zelenaar, Weekblad voor Zele en omliggende (Zele); in 1963 19^e jg.

De Eecloonaar, Katoliek weekblad voor het Meetjesland (Eeklo) in 1966 118^e jg.

De Stad Lokeren. Nieuws- en Aankondigingsblad. Weekblad (Lokeren); in 1966 69^e jg.

De Ronsenaar. Uitgave voor Ronse van het Weekblad der Vlaamse Ardennen. Katoliek Weekblad (Ronse); in 1966 23^e jg.

De Denderklok. Kristen, Vlaams en Volksgezind Weekblad (Ninove); in 1966 40^e jg.

De Vaandrig. Weekblad voor de Denderstreek. (Geraardsbergen). Stichter: Jules Peeraert in 1910.

Geraard. Katoliek weekblad voor Geraardsbergen en omstreken. (Geraardsbergen) zondag 2 oct. 1966 n° 40.

Durmeklokken. Koningsgezind weekblad (Hamme); in 1966 23^e jg.

De Gazet van Aalst en omstreken. Nec Spe, nec Metu (Aalst, 2 × per week); in 1966 56^e jg.

De Schelde. Wekelijks Nieuws- en Aankondigingsblad voor Wetteren en omliggende (Wetteren); in 1966 56^e jg.

Het Vrije Waasland. Gewestelijk weekblad voor het volk. De Ware Klok (Sint-Niklaas); in 1966 22^e jg.

De Toren. Algemeen weekblad (Herzele); in 1965 19^e jg.

Gazet van Beveren-Waas. Katholiek Vlaams Weekblad in 1966 83^e jg.

De Voorpost. Weekblad voor Dendermonde en omliggende in 1966 20^e jg.

Zij tonen aan hoe groot onze provincie is in kermis en feest, in rouw en rampen, in geboorten en sterfgevallen.

Laten wij eensgezind werken om ons hele volksleven zo volledig mogelijk in onze bond en in ons tijdschrift met de scherpe voelhoorn van een reporter en met het oog van een cineast vast te leggen.

Vele vorsers zullen helaas niet meer in de gelegenheid zijn mede te werken. Ons ontvielen volgende leden wier gedachtenis wij met een minuut stilte herdenken. Coessens Omer, Zottegem; Dangez O.G., Reet; Prof.-emer. Dc. De Keyser Paul, Gent; Erfvelynck Camille, Gent; François André, Gent; Van Assche Georges, Merelbeke; Dr. Van Damme J.F., Blankenberge; Van Hauwaert J.J., Gent en Van Hove Hubert, Gent.

2. Toespraak door de erevoorzitter, de Heer E. Boonen.

Uw nieuwe erevoorzitter voelt zich zedelijk verplicht kortstondig het woord te voeren. Om de waarheid niet te verbergen, zeg ik U dat ik hier werd geparacheuteerd. Dit ging door in de mooie zaal van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer van Retorica « De Fonteyne », na een rondgang in het Oud-Begijnhof. Het was geen aanstelling, maar een bombardement. De gevaarlijke, knappe en lief-tallige dader, de h. R. Vankenhove, zit naast mij. De beroemde vriend van Tante Mele en van Treseke-mijn-bezeke is niet alleen een kunstenaar in de toasten met zwezerik en champignons, maar ook een goochelaar in het toasten. Eertijds doopte men de toast in een likeur, feestdronk. Hij heeft mij gedoopt zonder likeur, zonder zout, zonder water, zonder wijwaterkwast.

Kan men een verzoek weigeren als het gaat om een titel met fierheid gedragen door een afgestorven vriend Prof.-emer. Dr. P. De Keyser als de verzoeker dreigt in het water te springen indien men niet danst naar zijn pijpen. Daarbij kent de voorname verzoeker kloeke leurdere, steeds gereed om hem bij te staan.

Ik zal het maar verklappen en verklaren. Ik heb aanvaard omdat ik hem vrees, meer nog omdat ik hem bewonder en bemin, omdat ik U bemin. Er heerst hier een familiegeest, een wonderbare samenhang met tevens een liefde, een strijd voor ons zo schilderachtig, pittig, enig Gents verleden, dat mij steeds heeft bekoord. Indien er iets in de wereld mij kan vertroosten, mij de ondergang van mijn zo dierbaar Oud Begijnhof kan doen vergeten, dan is het de verrijzenis van het Alijns Hospitaal, dat Begijnhof in miniatuur.

Wat kan ik verrichten voor U? Ik weet het maar slecht. Ik kan U maar beloven, zo als eertijds in d'Opperdekenij mijn diepbetreurde en onvergetelijke vriend het beloofde: « 'K zal mijn devuure doen! ».

3. Bedrijvigheid van de Bond in het werkingsjaar 1965-1966, door de Heer M. Broeckhove, sekretaris.

Aan de suggestie op de laatste statutaire vergadering, n.l. de vraag om de leden een bepaalde tijd op voorhand in te lichten over de komende prestaties zoals reizen, voordrachten, tentoonstellingen, enz. werd gevolg gegeven. Sedert januari 1966 wordt regelmatig aan alle leden een maandelijks mededelingsblad rondgestuurd.

Aan de vraag om ruildagen in te richten werd gehoor verleend. Deze worden georganiseerd in de bibliotheek, doorgaans de laatste zondag van de maand van 10 tot 12 uur en kennen een stijgend sukses.

Zoals het behoort, werd aan ons tijdschrift de nodige zorg besteed. Door de algemene artikels over volkskundige aangelegenheden, door zoeken en zanten en door boekbesprekingen blijven we op de hoogte van de actuele volkskunde. Onze Dienst voor Volkskundige opzoekingen kon dit jaar rekenen op de medewerking van de h. O.S. Depraet met zijn onderzoek naar de duiventorens in Oost-Vlaanderen. Dank zij de tussenkomst van de Koninklijke Maatschappij HET NEERHOF, door het leveren van de clichés, kon de studie rijkelijk worden geïllustreerd. Een uitvoerige inhoudstafel somt alle bijdragen en artikels op.

Sedert de laatste statutaire vergadering werden de voordrachten en geleide bezoeken op touw gezet :

- op 21-11-1965 : De pop en wij, met dia's door **M. D'Hondt**.
- op 19-12-1965 : St.-Ambrosius en de bijenboeren, met lichtbeelden, door **Aug. Smet**.
- op 16- 1-1966 : O.-L.-Vrouw van Kerselaar-Edelare, met lichtbeelden, door **Gust. Weze**.
- op 20- 2-1966 : Een en ander over kantwerk, met lichtbeelden en kleine tentoonstelling, door **Edw. Robiette**.
- op 20- 3-1966 : Duiventorens in Oost-Vlaanderen (vervolg van voordracht van 27-6-1965), met lichtbeelden, door **O.S. Depraet**.
- op 17- 4-1966 : Geleid bezoek aan het privé-museum van de Souvereine Gilde van St.-Joris te Gent, door **Fern. Delhaize**.
- op 22- 5-1966 : Rondgang in het Oud Begijnhof te Gent-Rabot onder leiding van **Edm. Boonen**.
- op 19- 6-1966 : Rondgang door het « Patershol » te Gent onder leiding van **André Verbeke**.
- op 18- 9-1966 : Het Vlaamse Spinstertje, met zang en deklamatie, door **Mevr. Foncke-Fanis J.**
- op 9-10-1966 : Bespreking van het schilderij van de gebroeders Van Eyck « Het Lam Gods » uit de St.-Baafskatedraal te Gent, met dia's, ons ter beschikking gesteld door de Dienst voor Toerisme der Stad Gent.

Dit brengt de prestaties gehouden sedert de stichting van onze afdeling VOLKSONTWIKKELING op 350.

Ons bestuur verleende zijn medewerking aan verscheidene kulturele gebeurtenissen :

- als jurylid op het internationaal Festival voor het Poppenspel te Gentbrugge in april-mei 1966;
- als raadgever voor het organiseren van de tentoonstelling « Schatten op Zolder », gehouden door de Kultuurraad van Merelbeke op 10, 11 en 12 september 1966;
- als feestredenaar op 1-10-1966 op de huldiging te Gent van het Poppenspel MAGIE, laureaat van het Internationaal Festival voor het Poppenspel te Gentbrugge, plechtigheid waarop terzelfdertijd de geboorte van tien nieuwe poppen plaats had.

Wat ons Alfons De Cockfonds betreft, moeten we mededelen dat op de prijsvraag 1965 over KARNAVAL geen antwoord werd ingestuurd. Voor 1967 werd een prijsvraag uitgeschreven over VOGELSPORT.

Het bekroonde werk HET STERRELIED IN DE STREEK TUSSEN SCHELDE, DENDER EN ZWALM van J. De Vuyst, wordt in druk gegeven.

4. Financiële verrichtingen dienstjaar 1965, begroting 1967, door de Heer R. Depoorter, penningmeester.

Hieruit blijkt dat, in vergelijking met de voorgaande jaren, de financiële toestand gunstig blijft evolueren.

Aan lidbijdragen werd voor 1965 geboekt 58.000,— F., tegen 42.496,— F. in 1964, wat bewijst dat ons ledental nog merkkelijk aangroeide.

Verkoop van losse nummers van Oostvlaamsche Zanten en van publikaties van de Koninklijke Bond is een belangrijke bron van inkomsten. Een opbrengst van 9.478,— F. getuigt van de belangstelling welke deze uitgaven en de vroegere bijdragen opwekken.

Dankbaar wordt hier vermeld dat de toelagen van het Ministerie voor Opvoeding en Kultuur — 9.000,— F. en 1.073,— F. (Volksopvoeding - Voordrachten) — Provincie Oost-Vlaanderen — 7.500,— F. en Universitaire Stichting — 30.000,— F. — ons ook dit jaar behouden bleven.

Een speciale dank gaat naar Zijne Excellentie Eduard Anseele, Minister van Posterijen - Telegrafie en Telefonie, voor zijn beslissing waarbij aan onze Koninklijke Bond een aandeel van de netto opbrengst van de toeslag bij de speciale postzegelsuitgifte « Vredesverdrag van Gent » toegewezen werd, waarvan een ruim deel aan het Museum voor Volkskunde overgedragen werd.

De financiële toestand mag als uiterst bevredigend beschouwd worden.

Volledigheidshalve blijft nog te vermelden dat de boekhouding voor boekjaar 1965 en het incasso op 6 maart 1966 nagezien en juist bevonden werden door de Heren Gaston Boelens en Ing. José Vander Plaetsen, beide aangeduid als controleurs.

De Heren Gaston Boelens en Ing. José Vander Plaetsen werden aangeduid als controleurs voor het nazicht van de boekhouding 1966.

Inkomsten

Incasso op 1-1-1965	
Kas — Speciën : 23,—; P.C. : 485,—	508,—
Lidbijdragen : 1964 : 1.042,—; 1965 : 58.000,—; 1966 : 3.922,—	62.964,—
Verkoop van O. Vl. Zanten : 2.920,—; publicaties : 6.558,—	9.478,—
Verkoop van Geschiedenis en Folklore (A. Rawoens) :	1.550,—
Opbrengst feesten : Driekoningen : Bijdrage deelname : 1.802,—	
Verkoop van liederen : 394,—	2.196,—
Bijdragen van leden voor uitstappen naar : Geraardsbergen : 1.130,—;	
Amnhem : 5.750,—; Brugge : 5.300,—	12.180,—
Bijdragen van de leden voor deelname aan gezamenlijk noenmaal op 30-10-1965 (Statutaire vergadering) :	1.009,—
Gift :	75,—
Toelagen :	
Ministerie voor Opvoeding en Kultuur (Volksoepvoeding : 1.073,—;	
id. (1964) : 9.000,—. Provincie Oost-Vlaanderen : 7.500,—. Uni-	
versitaire Stichting : 30.000,—	47.573,—
Aandeel van netto opbrengst van de toeslag bij de speciale postzegel- uitgifte « Vredesverdrag van Gent »	75.000,—
	212.533,—

BEGROTING 1967

Inkomsten		Uitgaven
Toelagen :		Drukkosten : 110.000,—
Ministerie van Opvoeding en Kultuur	10.000,—	Propaganda : 3.000,—
id. (Volksoepvoeding — Voordrachten)	1.500,—	Voordrachten (Vergoeding voor verplaatsingskosten voordrachtgevers) :
Provincie Oost-Vlaanderen	7.500,—	5.000,—
Universitaire Stichting	30.000,—	Algemene onkosten : 9.000,—
Noordstarfonds	5.000,—	Postzegels : 6.000,—
Lidbijdragen :	70.000,—	Biblioteek (Aankopen en onderhoud) :
Verkoop van losse nummers		12.000,—
Oostvlaamse Zanten en publikaties	10.000,—	Museum voor Volkskunde
Giften ;	25.000,—	161.000,—
Onvoorzien :	2.000,—	
	161.000,—	

Uitgaven

Drukkosten Tijdschrift :	
Drukwerk :	
Volkskundige opzoekingen : 26.923,—; Bond : 75.969,—	
Clichés :	
Volkskundige opzoekingen : 1.856,—; Bond : 2.734,—	107.482,—
Renteloze lening :	35.000,—
Xerografische reproducties van uitgeputte nummers O. Vl. Zanten :	998,—
Typen van adreslijsten :	350,—
Clichés (Uitgave A. De Cockfonds) :	280,—
Papier, stencils en omlagen :	
Voordrachten : 1.160,—; boekhouding : 115,—	1.275,—
Verzendingskosten :	
Boekhouding : 1.486,—; Bibliotheek : 968,—; Voordrachten :	
1.899,—; Bond : 1.404,—	5.757,—
Aankoop projectiescherm :	1.897,—
Feesten (Driekoningen) :	2.779,—
Tentoonstelling : « Spelleke van de Muide »	75,—
Gezamenlijk noenmaal op 30-10-1965 (Statutaire vergadering) :	850,—
Uitstappen naar : Geraardsbergen : 1.105,—; Arnhem : 6.406,—;	
Brugge : 5.300,—	12.811,—
Bibliotheek :	
Aankopen : 8.173,—; Benodigheden : 559,—; Schoonmaak : 375,—	9.107,—
Overdracht aan Museum voor Volkskunde van de helft der bijdragen van de steunende leden :	1.000,—
Vergoeding voor verplaatsingskosten :	
Voordrachtgevers : 3.250,—; Afvaardiging Bond op Colloquium	
Kultuurfunktionnarissen : 250,—; Kongres Antwerpen : 125,—;	
Uitvoeren opdrachten : 600,—	4.225,—
Telegram (Feesten Poppenspel Mechelen) :	35,—
Lidbijdragen Openluchtmuseum Arnhem :	98,—
Overdracht aan Rawoens Albert opbrengst verkoop exemplaren	
Geschiedenis en Folklore van Dendermonde :	1.300,—
Schadevergoeding aan Kring Oost-Oudburg voor verdaging algemene vergadering :	352,—
Kosten V.Z.W. :	38,—
Aandeel Museum voor Volkskunde van netto opbrengst van de toeslag bij de speciale postzegelsuitgifte « Vredesverdrag van Gent »	25.000,—
	210.709,—
Incasso op 31-12-1965	
Kas - Specieën : 873,—; P.C.: 951,—	1.824,—
	212.533,—

5. De werking van de bibliotheek van oktober 1965 tot september 1966 door de Heer R. Haeseryn, bibliothecaris.

Mijn wens van vorig jaar inzake de aangroei van en het bezoek aan de bibliotheek is zeker in vervulling gegaan. Dat moge blijken uit volgende cijfers.

Ik heb een statistiek gemaakt van het bezoek door onze leden en enkele studenten en ik kom op een totaal van 423 bezoekers in het voorbije werkingsjaar, wat ons brengt op een gemiddelde van zowat acht bezoekers per zondag en wat het aantal van vorig jaar bijna verdriedubbelt. Dit heuglijke verschijnsel is vooral te danken aan het succes van de ruildagen op de laatste zondag van de maand, met een piek van opkomst van 35 personen op 31 oktober 1965. De bibliotheek bezit thans 45 ingeschreven lezers-boekenleners.

Ook de aangroei was uitzonderlijk. Aan de bibliotheek konden tot 1 oktober 1966 niet minder dan 890 nummers worden toegevoegd, waaronder 21 min of meer grote tijdschriftcollecties voorkomen en waarvan enkele nummers een hele reeks boekdelen bevatten, zodat het boekental met bijna duizend delen is aangegroeid. Daarnaast mochten we ook een hele reeks dokumenten bij de bestaande collecties voegen zoals ex-librissen, nieuwjaarskaarten en -brieven, grafiek, prentkaarten, doodsprentjes, programma's, devotieprentjes, foto's, menu's, albums, affiches; ook ontvingen we enkele medailles en eretekens. Naast aankoop en ruil was de aangroei vooral te danken aan schenkingen. En hier moeten we vooral wijzen op de uitzonderlijke schenking van wijlen Prof. De Keyser, die tijdens zijn leven reeds was begonnen met het overbrengen van gedeelten van zijn bibliotheek naar de boekerij van onze bond. Zijn weduwe heeft dit werk voortgezet en ik druk hier uit naam van de Bond onze grote erkentelijkheid uit aan beiden voor die milde giften. Vergeten we echter niet de vele andere schenkers in de besproken periode die wij hier in alfabetische orde met evenveel dank willen opsommen: de heren E. Boonen en M. Broeckhove, Mevr. Brossé, de heren Clauwaert, Cornelis en M. Creyf, Mevr. We. J. Crick, de Hr. M. Daem, de erven Dr. Debaive, de heren Debryne, O. Defrenne en De Moor, E. Pater De Pul, de Heer M. De Smet, Mevr. De Visscher-Dossche, Mevr. We. H.J. De Vos, de heren F. De Vos, A. D'Hoker, G. Everaert, Prof. em. J. Gillis, de heren Haelman, R. Hueseryn, Hermans, R. Hespel, L. Maréchal, Mevr. Mozy, de heer G. Rouquaert, het Seminarie voor Volkskunde, Mevr. R. Sturbois, de heren V. Stuyvaert en L. Tralbaut, Mevr. Turkelboom, de heren F. Van Bost, Van Bragt, R. Van Damme, E. Van den Broek, R. Van der Linden en G. Van Kenhove, de heer en Mevr. R. Vankenhove, de heren Van Oudenhove, Van Peteghem, M. Van Wesemael, Mevr. W. Waeri en G. Weze.

Daarnaast liggen nog talrijke schenkingen op incorporering te wachten, waarvan de schenkers in volgend verslag bij name zullen worden opgenomen.

Door die grote vermeerdering geraakten de boekenrekken overvol, doch daar kwam opnieuw redding door de schenking van zes houten bibliotheekmeubelen door Mevr. wed. P. De Keyser-Marechal.

Onze archivaris, de Heer M. Van Wesemael, heeft onze collectie mannekensbladen op stevig wit karton geplakt, genummerd volgens de bestaande inventaris en de onderwerpen op fiches gebracht. Thans bezitten wij 3099 verschillende exemplaren van mannekensbladen. Het merendeel bestaat uit Franstalige prentjes (2470). Wij doen daarom een beroep op onze leden om onze verzameling met Nederlandstalige eenheden aan te vullen.

De Heer G. Rouquart begon met het klasseren en op fiches brengen van vele nieuwe kranteknipsels en de Heer De Vuyst en Mevr. Ketels zijn behulpzaam geweest bij het uitbreiden van de systematische catalogus. Daarvoor verdienen zij onze grote dank.

Ik durf dit jaar te eindigen met dezelfde wens als vorige keer; we hopen op een even rijke oogst aan nieuwe boeken en op een even drukke toeloop op de bibliotheekzittingen.

6. Verslag van het Feestkomitee over het werkingsjaar 1965-1966, door de Heer R. Vankenhove, voorzitter van het Feestkomitee.

De rol van het Feestkomitee zou dit jaar tamelijk beperkt geweest zijn vooral door het gebrek aan plaatsruimte in het museum zodat de bedrijvigheid gelokaliseerd moest blijven tot de vakantiemaanden en inzonderheid tijdens de Gentse Feesten. Gelukkig heeft bij het einde van het werkingsjaar een en ander veel goedge maakt.

De werking omvatte eerst drie bondsreizen.

1. Op 31 juli de tocht tot bijwoning van de Boeteprocessie te Veurne. Zoals gewoonlijk werd daar een omlijstend programma aan toegevoegd: vooraf een kort kennismaking met Ieper en met het kleinste Westvlaamse stadje Lo (dat een ware meevaller bleek te zijn en waar ons getrouw medelid O. De Praet ons bezielde door zijn entousiasme voor een pracht van een duiventoren). Daarna ging het naar Veurne waar de bezienswaardigheden werden bezocht; daarna een kijkje in de voorbereidingen tot de processie om dan een uur lang onder de indruk te komen van het zo zuiver archaisch gehouden karakter van dat enig folklorisch gebeuren dat die dag de ganse vroegere atmosfeer aan dat stadje terugschenkt. Na met veel moeite de bus terug te hebben bereikt ging het over Nieuwpoort (met een halte op de innig in zondagstilte gehulde Markt) over Nieuwpoort-Bad en de befaamde Ijzersluizen, en over het historische Diksmuide met zijn twee Ijzertorens terug naar Gent. De opkomst, vergeleken bij de vorige jaren was eerder gering, maar iedereen scheen buitengewoon tevreden. Bewijs:

2. Bij de 2de tocht, op 7 augustus naar de 400-ste verjaringsfeesten van de Sint-Sebastiaansgilde te Berlare was de opkomst talrijker. De dag begon met een bezoek aan het Kasteel van Laarne waarvan de herstelling en de prachtige meubilering, evenals de tentoonstelling van zilverwerk, een ware revelatie was. De sfeer te Berlare was als altijd vriendelijk en gul, al bleef de herinnering aan ons overleden lid Freddy Janssens zwaar op ons drukken. Wij hadden het geluk van de kleurrijke optocht van de verschillende Brabantse en Hollandse schuttersgilden met mooi weer te zien voorbijtrekken, maar toen het schuttersfeest, opgeluisterd met dans, zang, trommelgeroffel en vendelzwaaien aangevangen was, werden wij na een paar opklaringen definitief uitgerend. (1)

Van een bezoek aan de eendenkooi te Overmeire moesten wij afzien om dan toch maar een geleid (en hoe geleid!) bezoek te gaan brengen aan het Museum van de Boerenkrijg bij ons medelid E.H. Penne, een echt kostelijk uur vol ge-
neugten voor oor en hart.

Nadien nog een verpozen bij avondlicht aan het meer om met een uitzonder-

1) Voor meer détails over het feest verwijs ik gaarne naar het uitstekend verslag van onze sekretaris M. Broeckhove in nummer 5 van Oostvl. Zanten, blz. 184.

lijke chauffeur in de modder te verzinken en toch allemaal, dankbaar en gelukkig te Gent aan te komen. Resultaat :

3. De derde tocht, van 27 augustus, op een zaterdagmiddag, werd als deelname het succes van het jaar. Te Brugge werd een molen van de Kruispoort bezocht, gevolgd door het Gezelle-Museum, en na een wandeling langs het toekomstig Museum voor Volkskunde op de Rolleweg even een kijkje in de kerk van het Heilig Graf, voor ons toegankelijk gesteld door de tussenkomst van ons zo dienstvaardig Brugs lid Juffrouw Cafmeyer. Even naar Damme, die andere parel waar wij van de deugden van spijs en drank genoten. Wat geduld vooraleer te kunnen meeleven met de niet te beschrijven pracht van de Reienfeesten, al vroeg het bewonderen van sommige taferelen inspanning, tijd en geduld. Maar kom de Gentenaars zijn taai en laten zich nergens verdringen en 't was een opgetogen groep die na middernacht terug Gentwaarts trok, waar ieder veilig belandde.

Ik moet toch vermelden dat ons ijverig medelid Verbeke op een sympathieke, onderlegd en vaak spirituele wijze de voorzitter in zijn leiding meer dan bijstond, terwijl wij er opnieuw kunnen op wijzen hoe de bij ons heersende familiegeest aan deze bondsreizen een heel gezellige sfeer bijbrengt.

Korter kunnen wij het hebben over de Gentse Feesten. De teerlingbak kende zijn gewoon succes, de vogelpik was met moeite winstgevend en heeft een tamelijk lastig publiek zodat zulks ondanks de traditie voor volgend jaar zal dienen te worden herzien. De nieuwe wedstrijd « ontdek het liedje » scheen vrij zwaar en onthutsend, lokte heel veel bekijks, maar weinigen voelden zich sterk genoeg om eraan mee te doen, des te gelukkiger waren dan de enkele bekroonde mededingers. Een uitgebreider ruilbeurs dan gewoonlijk had veel bekijks en bracht ons in een echte marktsfeer.

Een reuzesukses ging echter naar het Poppenspel : de nieuwe regeling van twee vertoningen op de dagen zonder nocturnes was een ware meevaller, alhoewel de regen de gewone geneugten van een zitje op het terras erg eronder liet lijden. Maar het toppunt van het jaar was het optreden tijdens de nocturnes van de prachtige folkloristische groep van Poitiers, meestal jonge onderlegde mensen waarvan men moeilijk zeggen kan wat het meest te loven was : de puike voordracht, de fijn gezochte zang, de zeer goed ingestudeerde dansen, de volkomen historisch verantwoord talrijke kostumes en kapsels en vooral de sympathieke voorstelling door het door- en ineengewerkt programma en de eindeloze dienstvaardigheid. En het optreden, ondanks hun menigvuldig succesvol vertoon in de stad waren zij de aantrekkingskracht van onze nocturnes en het succes was zo groot dat de bezoekers in de gietende regen met open regenschermen bleven toezien. Het Gents gedeelte in de nocturne-programma's was niet vergeten, maar dient te worden herzien.

Het geheel gaf de ganse week in het Museum een drukte van belang en volk met hopen.

Maar spreken wij last but not least over de tentoonstelling over het leven en het werk van onze betreurde erevoorzitter Prof.-Emer. Dr. Paul De Keyser. Ook voor deze tentoonstelling mogen wij gerust verwijzen naar het verslag van de Heer Broeckhove (2). Wij menen er echter alleen nog te mogen op wijzen dat naast de Heer Burgemeester Claeys ook de Heer Schepen De Cordier, verscheidene hoogleraren, de Heer Inspecteur Roobaert en verschillende leden van de Konink-

2) Oostvl. Zanten 1966 p. 169.

lijke Belgische Kommissie voor Volkskunde aanwezig waren, terwijl Mevrouw Wwe Paul De Keyzer omringd was van haar familieleden.

Ook menen wij er de aandacht te mogen op vestigen dat de dokumentatie door de Hr. R. Haeseryn met behulp van de familie en het Seminarie van Volkskunde werd samen gebracht en met zorg door de verenigde krachten van hemzelf, onderzitter Weze en konservator Hoste in een zeer beperkte ruimte tot een gelukkig geheel werd opgesteld, en dat de ganse plechtigheid geschiedde in een sfeer van hartelijke, bijna familiale gemoedelijkheid.

Wij hadden hier ons verslag kunnen besluiten. De herfst zou ons echter nog heel wat drukte bijbrengen.

Op 8 oktober werkten enkele bestuursleden en leden, onder de algemene leiding van de voorzitter van het Feestkomitée mee aan een groots feest te Gent georganiseerd door het Gemeentekrediet van België, samen met onze leden vriendenkring Edelhart van Zottegem en de Sint-Sebastiaansgilde van Berlare. Wat voor ons volkskundigen groot belang heeft, was dat bij die gelegenheid onze twaalf Gentse volledig vervallen reuzen, dank zij een milde tussenkomst van het Gemeentekrediet volledig hersteld en glansrijk op het feest konden verschijnen, samen met de reuzen van Wetteren, Lochristi en Evergem. En wat nog meer is, dank zij gesprekken met Stadsbestuur en Federatie van Handelaars is het ogenblik nakend, dat de Gentse reuzen, van een passend beschermend omhulsel voorzien, aan onze zorgen zullen worden toevertrouwd. De verloren gewaande en spijtig te laat in erbarmelijke toestand teruggevonden reuzen van de Sleepstraat zullen ook in orde komen.

Dank zij dit alles, dank zij enkele anonieme giften en dank zij een ruime subsidie door onze Oostvlaamse leden in de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde bekomen, konden wij op 22 oktober laatst leden voorzeggde Kommissie en haar Gewestelijke Medewerkers te Gent in ons Museum ontvangen. Na hun eigen programma 's morgens in de Sint-Pietersabdij en een gezamenlijk middagmaal met ons bestuur kwam het waardig slot van de dag. Voor een misschien wat beperkt opgekomen publiek herleefden wij 's namiddags grotendeels de heropening van ons Museum met in het eerste deel de optocht van onze verdwenen Gentse typen, in het tweede deel ons Museum in volle werking — alwaar de borstelmakers (vader en zoon) een nieuwe noot brachten en een derde deel met het defilee van Gentse leurders en venters met medehulp van artiesten van het Gents Volkstoneel, het Visverkopersgild en enkele getrouwe sympatisanten. Wie de verdeling van de meegebrachte waren heeft meegemaakt zal zulks niet gemakkelijk vergeten. Les absents ont eu tort. Wij zouden ondankbaar zijn mochten wij geen woord van dank richten tot onze lokaalbewaarder De Puydt en onze bewakers Gellinck en De Graeve voor de ruime hulp die ze de voorbereiding van dat lastig karweitje hebben.

Wat zal het nieuwe jaar ons brengen? Veel zal afhangen van het uitbreiden van plaatsruimte in het Museum, van wat beter weer en de goede wil van allen. Een zo te hopen gezonde voorzitter rekent op U.

7. Bedrijvigheid in het Museum in het werkingsjaar 1966, door de Heer L. Hoste, konservator.

Het aantal museumbezoekers tussen oktober 1965 en oktober 1966 beliep ongeveer achttienduizend. We konden ons verheugen in een groeiende belangstelling

Onze talrijke bondsleden bleken er ook genoeg aan te belevén om af en toe « hun » museum binnen te lopen met familieleden en vrienden. Tijdens de Gentse Feesten die quasi volledig bij regenweer verliepen, noteerden we toch dit jaar 5.989 bezoekers.

Onder de groepen die dit jaar werden rondgeleid vermelden we vooral de volgende: de Nederlandse en Duitse kongressisten van het « Duitse Sprookje », Israëlische en Poolse parlementairen, leden van het Brugs Internationaal Kongres, een groep uit Tsjechoslavakije, leden van het Kongres van het Gentbrugs Poppenfestival, de Gentse rederijderskamer « Yver doet leeren », de Vrije Gilde der Meester-schilders, de Natuurvrienden, de Nationale Unie der Kleine en Middelgrote Metaalbedrijven, officiële en vrije middelbare normaalscholen, cursisten van de Provinciale Gidsenschool, een paar Londense middelbare onderwijsinstellingen, enz., doorgaans onder de leiding van de Heren Vankenhove, van der Linden, Daem, De Puydt en mezelf. Dat wij tot heel ver in het buitenland bekend geraken, bewijst het feit dat het museum laatst bezocht werd door een groep Russische matrozen met eigen gids.

Het poppenspel gaf over het hele jaar in totaal 64 voorstellingen en bracht 23 nieuwe stukken. Dat ze sukses kenden, kan blijken uit volgende cijfers: in de gewone schoolperiode: 7.353 bezoekers plus 176 leden; tijdens de gemeentefeesten: 3.072 entoesiasten.

Een overzicht der schenkingen waardoor het patrimonium van ons museum voortdurend verrijkt, krijgt u in ons gestencild mededelingsblad.

Het wetenschappelijk werk ging ondertussen door. We inventariseerden onder meer: alle giften, kronologisch volgens datum van inlevering, waarbij heel wat te doen was aan de prachtige kollektie van het « Spelleke van de Muide », het kijkspel van de heer Brasseur en de miniatuurkatedraal van de heer Jan Minne.

De voorwerpen der vroegere kollekties kregen verder hun beurt. De biezonderste waren dit jaar: de banketbakkersmodellen, de poppen uit de oude Gentse marionettenteatrs, de ceremoniedraagtekens en serviesstukken, talrijke maatschappijborden (niet alle) en de waardevolle apotekerspottenkollektie.

Inzake museuminrichting kunnen we vermelden dat we geregeld aanwinsten van klein formaat tentoonstelden in één of meer vitrines; de herstellde miniatuurkatedraal werd tentoongesteld in onze kapel; de betreurde « zeer'oper » Termont kreeg een plaats in ons café; de kantwerkster kwam bij haar buurman de hoedenmaker en we kregen de kans, dank zij de zeer bekwame en toegewijde medewerking van ons medelid, de Heer Robiette, een mooie reeks kantwerk te etaleren; in ons salon kwam de heer in jaquet en we voegden een paar unieke orge'meubels toe aan het burgerinterieur; talrijke binnengekomen en reservevoorwerpen werden kundig hersteld en hiervoor wens ik de beide toezichters, de heren De Graeve en Gellinck hartelijk te danken.

Tijdens de kerst-en-nieuwjaartijd werd het uitstalraam der aanpalende beenhouwerij door de kursisten van IMOV gratis, stemmig versierd met een passend motief.

We hebben ook een en ander veranderd in het museum: in de vergaderzaal brachten we de noodzakelijke uitgang-en nooduitgangsverlichting aan; we voorzagen vitrines van bovenverlichting en de afdeling « apoteek » van dikke ruiten tegen bepaalde amateurs. De afdeling « tuinbeelden » werd behangen door ons

bestuurslid, de heer Weze en de bibliotheek werd verrijkt met meubels die toebehoord hebben aan onze betreurde ere-voorzitter prof. emer. dr. P. De Keyser. De Gentse Technische Diensten vervaardigen nieuwe kasten en rekken voor dezelfde bibliotheek. We richtten ook een bruikbare herstellingsruimte in.

Met de medewerking van de heer van Belle en konservator Verstraelen konden we nieuwe opschriften aanbrengen en we verheugden ons in het bruikleen van prachtige vitrines en bloemen voor onze tentoonstelling in memoriam van Prof. emer. dr P. De Keyser.

Onze korrespondentie verliep niet enkel met talrijke geïnteresseerden uit het eigen land, maar tevens met instellingen van het buitenland: o.m. het Openluchtmuseum van Arnhem, de Amerikaanse stad Ghent uit Minnesota, het Institut Pasteur afdeling pestonderzoek, het « Centro internazionale delle arti e del costume » te Venetië, het Museum J.J. Weerts te Roubaix.

Wat zijn ten slotte onze plannen voor de eerstvolgende maanden? Vooreerst wensen we tijdelijke afdelingen in te richten over groepen van interessante voorwerpen uit de reserves of uit onze bibliotheek, zoals we reeds deden inzake duivenliefhebberij en de vinkeniers. Laatstgenoemde tentoonstelling kwam voor een groot deel met de medewerking van onze sekretaris de Hr. M. Broeckhove, tot stand. We gaan ook de afdeling « poppen » uitbreiden. Om ons museum gemakkelijker bereikbaar te maken voor vreemde toeristen, hebben we het bestuur van het Gents bureau voor Toerisme gesuggerereerd een paar museumaanwijzers in de stad te laten aanbrengen, uitsluitend voor ons Museum voor Volkskunde.

We danken iedereen die ons heeft geholpen in onze museumbedrijvigheid: in de eerste plaats de heren bestuursleden van de Museumkommissie en verder de reeds voornoemde heren toezichters, zonder daarbij ons manusje-van-alles, de heer De Puydt te vergeten.

De verschillende spreekbeurten werden afgewisseld met het voordragen door de Heer G. Weze van een keur van typische volkskundige bindteksten uit diverse literaire werken.

8. Rondvragen en suggesties.

– Ten behoeve van de bibliotheek vraagt de Heer Rouquart aan de leden om, na gebruik, de dagbladen HET VOLK, HET LAATSTE NIEUWS, LA FLANDRE LIBERALE, DE GAZET VAN ANTWERPEN en DE GENTENAAR te willen schenken voor het opmaken van de volkskundige bibliografie.

– De Heer De Vos uit Lokeren vraagt om over de ledenlijst te mogen beschikken ten einde met bepaalde personen in contact te kunnen komen in verband met zijn opzoekingen over Lokeren.

– Het bestuur is bereid een rubriek WIE WEET ANTWOORD? in ons medelingsblad te openen.

– De Heer J. De Vuyst uit Mere vraagt welk gevolg werd verleend aan de vraag gesteld op voorgaande alg. stat. vergadering, nl. dat de volkskundigen gelegenheid zouden krijgen hun studies te belichten via de televisie. Het bestuur moet mededelen dat op zijn aanvraag, door de bevoegde instantie, niet werd geantwoord.

– De Heer Van Bost uit Gent suggereert het inrichten van een tentoonstelling over FOREN. Het bestuur zal de mogelijkheid onderzoeken.

9. Uitreiking van eretekens « Knapen van het Pintje-dek »

Vier verdienstelijke leden ontvingen het ereteken :

- Mej. Magda Cafmeyer uit St.-Kruis (Brugge)
- de Heer Edward Robiette uit Gent
- de Heer Victor Speeckaert uit Gent
- de Heer Richard Vankenhove uit Gent.

De vergadering eindigde om 13 uur in de beste stemming.

Na een gezellig middagmaal in de Raadskelder werd de gouddag 's namiddags besloten met een projectie van kleurdia's over de Gentse Floraliën, met aangepaste kommentaar, ons ter beschikking gesteld door de Dienst voor Toerisme der Stad Gent en het houden van een ruilbeurs in de bibliotheek. Voor de leden niet-ruilers werd door de h. G. De Puydt (ons Pierke) een gelegenheidspoppenspel in verband met de Bond ten beste gegeven.

Voorwaar een dag van ware verbroedering !

M. BROECKHOVE

INHOUD

JAARGANG 1966.

ARTIKELS VAN ALGEMENE AARD

	blz.
Pr. M. Janssens C&SR : Mannen met oorringen	2
W. Vander Poorten : De hondenkoers te Appelsterre	7
Dr. P.J. Vandenhoute : Elementen uit de volkskultuur en de mythische wereldbeschouwing	13
M. Van Wesemael : Van een oude Gentse Almanak	20
Dr. P.J. Vandenhoute : Elementen uit de volkskultuur en de mythische wereldbeschouwing II	53
M. De Meyer : Naar een Volkskunde-atlas van Europa	66
O. De Neve : Wat is een « Kerscorf »	67
O.S. Depraet : Preekheerpaters en Preekheerduiven	73
G. Weze : XXVe Verjaring der regering van Z.M. Leopold I. De Gentse feesten	86
O.S. Depraet : Duivenmelkerij van de 19e eeuw	97
R. van der Linden : Nieuw licht op het Alijnshospitaal	99
R. van der Linden : Oude gerechten krijgen de eer te Voorde	100
E. Eylenbosch : Volkskundige visie op de oogstarbeid in Duitsland honderd jaar geleden	104

Dr. L. Gelber : Vlaamse Kinderzang I	162
Dr. L. Gelber : Vlaamse Kinderzang II	210
M. Broeckhove : Tentoonstelling Prof. em. Dr. Paul de Keyser	169
G. Hendrix : O gi mob ac turelyer	214
G. Weze : Honderdjarig bestaan van 32 buurtkapelletjes te Gent	218
R. van der Linden : Repertorium van 't Spelleke van de Muide 1923-1934	220
M. Van Wesemael : Een ongewone brief	223
J. Clauwaert : De rechtspleging vroeger te Gent	227

VOLKSHUMOR

Gentse Familienamen. Een bok en een roste giete. Soldatenvragen. Schijsheiligheid. Een dokwerker in de kliniek	171
Een half beestje. De duivin. Typen uit Waasmunster	233
Een Gentse Mostaardhistorie	235

ZOEKEN EN ZANTEN

A. Janssens : De houten waterpomp	25
R.v.d.L. : Gent. Volksgeneeskunde. Longontsteking	26
R.v.d.L. : Laarne. Schandpaal	26
R.v.d.L. & R.H. : Almanakken met volkskundige onderwerpen	26
R.v.d.L. : Heksen. Hanengevechten. Pseudo-godsdienstige hallucinatie	75
R.v.d.L. : Evergem. Duizendjarig bestaan	78
Fr. De Vos : Gemeenteraad ontwapent brandweer. Lokeren	79
R.v.d.L. : Sint Jozef op herbergbezoek. Everbeek	114
J. Weyns : Meer over de kerscorf	115
B. Moens : Meiboomplanting door konfrerie van het H. Kruis te Waasmunster	115
Dr. Weyns : Meiboomplanting 1964 & 1965	116
M. Daem : Reus Kolle I	117
M. Daem : Reus Kolle II	229
M. Van Wesemael : Van een oude Gentse almanak	119
R.v.d.L. : Reuzen. Lokeren	174
G. Weze : Kruishoutem. Reuzin Meleke	177
R.v.d.L. : Poppen binden jong en oud, noord en zuid	182
M. Broeckhove : 400-jarig bestaan van de Kon. en Ridderl. Gilde St.-Sebastiaan te Berlare	184
B. Moens : Molenkermis, watertornooi te Waasmunster	186
M. Daem : Negenmeimarkt. Sint-Amandsberg	186
R.v.d.L. : Nagelgaten, spotternij. Leeuwergem	187
F. Van de Vijver : Kalenders met volkskundige onderwerpen	187
M. Daem : Ezelsfeesten te St.-Amandsberg	230
M. Daem : Standbeeld Keizer Karel te Gent	231
M. Daem : Tentoonstelling « Schatten op Zolder » te Merelbeke	233

VRAGEN VAN LEZERS

Wetenswaardigheden over Manneken-Pis te Gent	27
--	----

	blz.
Meiboomplanting	82
Schaapherder	219

BONDSNIEUWS

Redactie : In memoriam Prof. em. Dr. Paul de Keyser	6
Prof. R. Foncke. G. van Severen. R. van der Linden. R. Vankenhove In memoriam Prof. em Dr. P. de Keyser	47
R. Vankenhove : In memoriam Hubert Van Hove	81
R. van der Linden : In memoriam Omer Coessens	81
R.V. : E.H. Penne pastoor te Barendonk-Overmere	226
R.V. : In memoriam Prosper Luyckx	240
Prijsvraag Alfons de Cockfonds 1967. Vogelsport	80
M. Broeckhove : Statutaire vergadering op 30 oktober	241

BIBLIOTEEK

M. Van Wesemael : Een verzameling devotieprentjes	79
---	----

BOEKBESPREKING

Edm. Boonen : XII blommen uit de bagynhofblommen (R.v.d.L.)	28
Sagen und Schwänke vom Bodensee (R.B.)	83
Narro und Hänsele. Schwäbisch-Alemanische Volksfasnacht (R.L.)	84
Melville Jacobs : Pattern in Cultural Anthropology (P.J. Vandenhoute)	120
R. van der Linden : Het bolspel in Vlaanderen. Vroeger en nu. (M. Broeckhove)	122
Nikolaus Kyll : Pflichtprozessionen und Bahnfahrten im westlichen Teil des alten Trier (J. Pieters)	124
Dr. L.J. Vandewiele : De « liber Magistri Avicenne » en « De Herbarijs » Middeln. handschr. uit de XIVe eeuw (R.v.d.L.)	188
Hermann Steininger : Die münzdatierte Keramik des Mittelalters und der fröhen Neuzeit in Osterreich (M. Daem)	236
Heimat und Volkstum : Bremer Beiträge zur niederdeutschen Volkskunde 1962-1963. (M. Daem)	237
Dorothee Henszen : Die Frauentracht des alten Amtes Biedenkopf. (M. Daem)	238

DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN

Hervé Stalpaert : De verjongingskuur bewerkt door Molenaar en Bakker, Smid en Stoker. Een volkskundig onderzoek	29
O.S. Depraet : Duiventorens in Oost-Vlaanderen	125
O.S. Depraet : Duiventorens in Oost-Vlaanderen	190

ILLUSTRATIES

1. Hondenkoers te Appelterre 1	11
2. Hondenkoers te Appelterre 2	12
3. Maskerdrager van Lötschental in Zwitserland	16

4. Horenmasker van Lötschental	17
5. Begijntje	28
6. Prof. em. Dr. P. de Keyser	46
7. Paardekoppen als geveltop-teken	54
8. Geveltopversiering. Levensboom	55
9. Bronzen beeldengroep « Dame met de Beer » van Muri	57
10. Grevin als rijdster met roede en geschenken	59
11. De brug in de zwaarddans	64
12. Preekheer	73
13. Preekheer	74
14. Haan	75
15. Hanesporen	76
16. Weegschaal te Oudewater	76
17. Versierde huizen op de Hoogpoort (1856)	87
18. Koninklijke tribune op de Vrijdagmarkt	88
19. Venetiaanse lichtstoet aan het Justitiepaleis	89
20. Vlaanderse Smierel	97
21. Dagkaart De Kalvaar	103
22. Oogsten met de sikkels in de middeleeuwen	106
23. Oogsten met de pik	108
24. Sint-Jozef in Everbeek	114
25. Reus Kollé	117
26. Reus Kollé	118
27. Bolderskampioenen, bolderskoningin	123
28. Bolplein	123
29. Duiventorens : Machelen (2) 131; Hansbeke 132; Astene 134; Vosselare 135; Deurle 136; Drongen 137; Zwijnaarde 138; Zevergem 139; Vurste 140; Gent 142; Lochristi 143; Kaprijke 145; Lembeke 146; Ronsele 147; Zomergem 148; Bellem 148, 150, 151, 152; Evergem 153, 154, 203; Wichelen 156; Sint-Niklaas 157; Bazel 158, 159; Voorde 190; Elversele 193; Waasmunster 194; Ursel 196; Moerzeke 199; Lovendegem 204	
30. Overhandigen van geschenk aan mevr. Wwe. Dr. P. de Keyser	170
31. Reuzen Lokeren	174
32. Reuzen Kruishoutem	178
33. Poppen (2)	182
34. Blazoën Kon. en Ridderl. Sint.-Sebastiaansgilde Berlare	184
35. Twee ongewone brieven	225
36. Ezelsfeest te Sint-Amansberg	231

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN.

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond ondersteunt het Museum voor Volkskunde, geeft sedert 1926 Oostvlaamse Zanten uit, afzonderlijke Bijdragen en sedert 1957 Mededelingen van de Dienst voor Volkskundige Opzoekingen.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en manifestaties in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks «Enquêtes» over volkskundige verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Volkskunde berusten in de zetel, Kraanlei 41, Gent.

Een lid van de Bond werkt mede aan de verrijking van het Museum door de studie van de volkskunde in 't algemeen en van het Oostvlaams Volksleven in het bijzonder, ten eigen bate en in dienst van de volksopvoeding. Museum, tentoonstellingen, poppenspel en feesten zijn gratis toegankelijk op vertoon van de lidkaart.

Bestuur van de Bond: Ere-voorzitter: F. Van Es. Voorzitter: Lic. R. van der Linden. Ondervoorzitters: J. Pieters en Pr. Luyckx. Sekretaris: M. Broeckhove. Penningmeester: R. Depoorter. Archivaris: M. Van Wesemael. Bibliotekaris: Dr. R. Haeseryn. Leden: Lic. H. Arens, Lic. M. Daem, G. Hebbelijncx, Lic. L. Hoste, Dr. Nowé, Fr. Van Bost, R. Vankenhove, G. Van Peteghem, G. Weze.

Dienst voor Volkskundige Opzoekingen: M. Broeckhove, Lic. M. Daem, J. Pieters, Lic. R. van der Linden, F. Van Es en M. Van Wesemael.

Feestkomitee: onder voorzitterschap van de H. R. Vankenhove, bestaat uit het bestuur van de Bond, met toevoeging van de heren Robert Van Belle en André Verbeke.

HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen in 1927, in het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat 14, is in 1962 overgebracht naar het Kinderen Alijns-hospitaal, Kraanlei 41, Gent.

De stad Gent heeft het Museum voor Volkskunde overgenomen, bij besluit van 27 september 1931 en plaatste het onder het toezicht van een kommissie met vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en de Bond.

Deze kommissie bestaat uit: Voorzitter: R. Vankenhove. Sekretaris: M. Broeckhove. Penningmeester: G. Hebbelijncx. Leden zijn de bestuursleden van de Bond en de afgevaardigden van de Stad. Konservator: Lic. L. Hoste.

Doel van de kommissie: Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het vroegere en huidige volksleven. De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken, de ambachten met de werktuigen, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgeloof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

Aankoopkommissie: M. Broeckhove, Lic. L. Hoste, Lic. R. van der Linden, R. Vankenhove, M. Van Wesemael.

De museumkommissie houdt zich zeer aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen en laat die afhalen aan huis. Verzoek te schrijven aan de konservator: L. Hoste, Rooigemlaan 46, Gent. Tel. 26.28.74, of de sekretaris der kommissie: M. Broeckhove, Oscar de Gruyterstr. 36, Gent. Men kan zich ook rechtstreeks naar het Museum wenden: Kraanlei 41, Gent. Tel. 23.13.36.